הלכות שביתת יום טוב פרק ב' - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון פרק ב' — הלכות שביתת יום טוב (רמב"ם)

כללי מבוא

פרק א' פון הלכות שביתת יום טוב איז געווען אן הקדמה: אלעס וואס איז אסור שבת איז אסור יום טוב, אויסער מלאכת אוכל נפש. דער רמב"ם האט אויך ארויסגערעכנט אז יום טוב איז אין איין הינזיכט חמור'ער פון שבת: דער איסור מוקצה ונולד. פרק ב' איז א הרחבה אויף דעם איסור מוקצה וואס איז מיוחד אויף יום טוב.

הלכה א — אפרוח שנולד ביום טוב

דער רמב"ם: אפרוח שנולד ביום טוב אסור משום מוקצה.

פשט: א פייגעלע (קוקען) וואס איז ארויסגעקומען פון זיין איי אין יום טוב איז אסור משום מוקצה, ווייל ערב יום טוב האט דער מענטש נישט געטראכט פון עסן דאס פייגעלע — עס איז נישט געווען ראוי לאכילה (עס איז נאך געווען אין איי).

חידושים:

- דער יסוד פון מוקצה ביום טוב: יום טוב מעג מען זיך מטפל זיין מיט עסן, אבער נאר עסן וואס דער מענטש האט געהאט גרייט — וואס ער האט געוואוסט ערב יום טוב אז פון דעם גייט ער קאכן. עסן וואס איז געלעגן לסחורה, אדער א הון וואס מ'האט געהאלטן פאר אייער-לייגן (נישט געטראכט צו שעכטן), איז מוקצה.

- ביי אפרוח איז דער חסרון נישט בלויז אז ער האט נישט געטראכט דערפון, נאר אז עס איז בכלל נישט געווען ראוי לאכילה ערב יום טוב — עס איז נאך געווען אין איי. דאס איז אנדערש פון נולד פון אן איי אליין (וואס איז אביי'ס נולד).

הלכה א (המשך) — עגל שנולד ביום טוב

דער רמב"ם: עגל שנולד ביום טוב — אם אמו עומדת לאכילה, הרי זה מוכן, שמוכן אגב אמו. ואילו שחט אמו, הוי זה שבמעיה מותר ביום טוב.

פשט: א קעלבל וואס איז געבוירן געווארן יום טוב — אויב די מאמע-קו איז געשטאנען לאכילה (מ'האט געטראכט זי צו שעכטן), איז אויך דאס קעלבל מותר, ווייל עס איז „מוכן אגב אמו". ווען מ'וואלט געשאכטן די מאמע, וואלט דער עובר אינעווייניג געווען מותר אלס בן פקועה.

חידושים:

- דער חילוק צווישן אפרוח און עגל: ביי אן אפרוח אין איי איז בכלל נישט געווען קיין ראוי לאכילה — מ'קען גארנישט טון מיט אן איי וואס האט אן עובר. אבער ביי אן עגל — דער עובר איז געווען א חלק פון די מאמע, און ווען מ'וואלט געשאכטן די מאמע וואלט ער געווען מותר אלס בן פקועה. ער איז „פלייש פון די מאמע".

- **וויכטיגער יסוד אין מוקצה:** מוקצה מיינט נישט בלויז אז דער מענטש האט נישט בפועל געטראכט פון דעם עסן. אפשר האט ער אויך נישט בפועל געטראכט פון דעם ניי-געבוירענעם עגל. נאר ווייל דער עגל איז געווען ראוי לאכילה (אגב אמו), רעכנט עס ווי מוכן. דער מענטש האט יא געטראכט פון זיין מאמע, און דער עגל איז א חלק פון איר.

הלכה ב — בהמות שיוצאות ורועות חוץ לתחום

דער רמב"ם: בהמות שיוצאות ורועות חוץ לתחום ובאות ולנות בתוך התחום — הרי זה מוכן, הולכין ושוחטין אותה ביום טוב. אבל בהמות שרועות ולנות חוץ לתחום — אפילו אם באו ביום טוב, אין שוחטין אותן, שהרי הן מוקצה, ואין דעת אנשי העיר עליהן.

פשט: בהמות וואס גייען ארויס פאשען חוץ לתחום אבער קומען צוריק ביינאכט שלאפן בתוך התחום — זענען מוכן, מ'מעג זיי שעכטן יום טוב. אבער בהמות וואס פאשען און שלאפן חוץ לתחום — אפילו אויב זיי קומען אן יום טוב, טאר מען זיי נישט שעכטן, ווייל זיי זענען מוקצה.

חידושים:

- דער סברא: דער מענטש ווייסט אז די בהמה וואס קומט אהיים יעדע נאכט וועט דא זיין — דאס הייסט מוכן. אבער א בהמה וואס בלייבט שטענדיג חוץ לתחום — ווען ער האט געטראכט ערב יום טוב וואס ער גייט עסן, האט ער נישט געטראכט פון איר, ווייל ער קען דאך נישט גיין אויפזוכן זי (תחום איז נוגע יום טוב).

- **חידוש וועגן דעם מהות פון „מוכן":** „מוכן" איז נישט תלוי אין וואס דער מענטש מיינט אדער טראכט סובייעקטיוו, נאר אין וואס איז אמת'דיג מוכן — אובייעקטיוו צוגענגליך. אויב א מענטש וואלט געטראכט „אם מחר יבא לתוך התחום הרי אני רוצה לאכול" — וואלט עס נישט געהאלפן, ווייל עס דארף זיין אמת'דיג מוכן. עס איז נישט געטראפן געווארן קיין מוכן וואס איז תלוי אין וואס דער מענטש מיינט סובייעקטיוו — עס גייט אלעמאל נאך וואס איז אמת'דיג מוכן. (קיין ראיה מפורשת איז נאך נישט געטראפן געווארן, אבער „פון וואס עס זעט אויס" איז דאס דער כלל.)

הלכה ב (המשך) — בהמת קדשים שנולד בה מום ביום טוב

דער רמב"ם: בהמת קדשים שנולד בה מום ביום טוב — אין שוחטין אותה ביום טוב, שהרי לא היתה דעתו עליה מערב יום טוב.

פשט: א בהמה פון הקדש וואס ס'איז נולד געווארן א מום יום טוב — טאר מען נישט שעכטן יום טוב, ווייל ערב יום טוב האט ער נישט געטראכט אז ער גייט עס קענען עסן (ס'איז נאך געווען קודש אן מום, און צו גורם זיין א מום בידים טאר מען נישט).

הלכה ג — אסור לראות מומי קדשים ביום טוב

דער רמב"ם: לפיכך אסור לראות מומי קדשים ביום טוב... גזירה שמא יתירנה החכם במומה ויבוא לשוחטה בו ביום.

פשט: מ'טאר נישט באטראכטן מומין פון קדשים ביום טוב — א גזירה, טאמער וועט דער חכם מתיר זיין דעם מום, און דער מענטש וועט קומען שעכטן ביום טוב (נישט וויסנדיג אז עס איז מוקצה).

חידושים:

- דער איסור צו באטראכטן מומין ביום טוב גייט נישט נאר אויף א מום וואס איז געשען יום טוב — אפילו א מום וואס איז געשען ערב יום טוב, אבער דער חכם האט עס נאך נישט באטראכט, איז דא א גזירה. דער טעם: אסאך מאל ווען דער רב קומט יום טוב ווייסט ער נישט צי דער מום איז געשען יום טוב אדער ערב יום טוב. ווייל אסאך מאל איז דער מום טאקע נולד געווארן יום טוב, וואלט דער רב מתיר זיין און דער מענטש וואלט שעכטן — דערפאר האט מען גע'גזר'ט בכלל נישט צו באטראכטן.

- א נאך א טעם ווערט דערמאנט: שמא משום שמחת יום טוב וועט דער דיין זוכן צו מקיל זיין (צופאכלען).

הלכה ג (המשך) — רואה את המום ערב יום טוב

דער רמב"ם: אבל רואה הוא את המום ערב יום טוב, ולמחר מתירו.

פשט: דער חכם מעג באטראכטן דעם מום ערב יום טוב, זיך מעיין זיין במשך יום טוב, און מארגן (יום טוב) מתיר זיין.

חידושים:

- פארוואס איז עס דא מותר: ווייל דער מענטש האט שוין ערב יום טוב געוואוסט אז א שאלה איז שוין — די בהמה איז נישט „פולי מוקצה מדעתו". ער האט געוואוסט אז דער דיין דארף עס נאך קובע זיין, אבער ס'איז נישט געווען גאר מוקצה מדעתו.

- א קשיא אויף דעם: ווען דער דיין האט עס נאכנישט פסק'נט ערב יום טוב, איז עס דאך נאך מוקצה מדעתו — ער ווייסט נישט אויב ס'איז א מום! תירוץ: ווען דער דיין האט שוין באטראכט, טראכט דער מענטש שוין אז ס'איז זייער מעגליך אז דער פסק גייט צוריקקומען אז ס'איז כשר (=מותר).

- **ברייטערע נקודה:** עס איז נישט נויטיג צו מאכן דעם חידוש אז „אויב דו ווייסט נישט אויב ס'איז א מום איז עס כשר" — דער עיקר גייט נאך „מוכן" אובייעקטיוו, נישט נאך סובייעקטיווע מחשבה. „איך האב נישט געטראפן קיין איין מוכן וואס איז תלוי וואס דו מיינסט."

הלכה ד — בכור שנולד במומו

דער רמב"ם: בכור שנולד במומו — הרי זה מוכן, ואין מבקרין אותו ביום טוב. ואם עבר וראה מומו ובקרו — הרי זה שוחט ואוכל.

פשט: א בכור בהמה וואס איז געבארן געווארן מיט א מום — איז מוכן (ווייל גלייך ביי געבורט האט זיך ארויסגעשטעלט אז ס'האט נישט קיין קדושת בכור למעשה). אבער לכתחילה טאר מען נישט מבקר זיין מומין ביום טוב; בדיעבד אויב מען האט עס געטון — מעג מען שעכטן.

חידושים:

- דער חילוק צווישן בכור שנולד במומו און בהמת קדשים שנולד בה מום ביום טוב: ביי בכור שנולד במומו איז עס מוכן, ווייל גלייך ביי געבורט איז שוין קלאר אז ס'איז מותר באכילה (דער מום איז דא פון אנהייב). ביי בהמת קדשים וואס דער מום איז ערשט געשען יום טוב — איז עס מוקצה ווייל ערב יום טוב איז עס נאך געווען אסור.

- דער חידוש פון „נולד במומו" = „מוכן": אפילו דער בעל הבית האט פאר יום טוב נישט געוואוסט אז ס'וועט געבארן ווערן מיט א מום. דאס איז דער יסוד פון „מוכן אגב אמו" — ווייל די מוטער איז געווען ראוי לאכילה, איז דאס קינד אויך מוכן. אבער אויב ס'וואלט געבארן געווארן אן א מום, וואלט עס געווען אסור (ווייל א בכור אן מום איז הקדש). דער חידוש איז אז בדיעבד, אויב מען האט מבקר געווען, שטעלט זיך ארויס אז פון רגע פון געבורט איז שוין געווען א מום וואס פסל'ט עס — ממילא איז עס מוכן למפרע, הגם דער מענטש האט גארנישט געוואוסט פאר יום טוב.

הלכה: בכור שנפל לבור

דער רמב"ם: בכור שנפל לבור — עושה לו פרנסה במקומו, שהרי אין נכון להעלותו מפני שאינו ראוי לשחיטה ביום טוב.

פשט: א בכור איז מוקצה (נישט ראוי לשחיטה ביום טוב), דערפאר טאר מען אים נישט ארויסשלעפן פון בור. אבער מען מעג אים ברענגען עסן אין בור אריין.

חידושים:

- דער היתר פון „פרנסה במקומו" איז כדי צו פארמיידן צער בעלי חיים, אבער דער רמב"ם זאגט עס נישט בפירוש דא.

הלכה: אותו ואת בנו שנפלו לבור

דער רמב"ם: אותו ואת בנו שנפלו לבור — מעלה את הראשון על מנת לשוחטו, ומערים ומעלה את השני, ושוחט את איזה מהם שירצה.

פשט: ביי „אותו ואת בנו" טאר מען נאר שעכטן איינע פון ביידע אין איין טאג. אבער מען מעג ביידע ארויסנעמען פון בור דורך אן ערמה: מען נעמט ארויס דעם ערשטן „על מנת לשוחטו," האלט אים לעבעדיג, נעמט דערנאך ארויס דעם צווייטן, און טשוזט וועלכן מען וויל שעכטן.

חידושים:

- **ערמה ביום טוב — פארוואס איז עס דא מותר?** פריער האט מען געלערנט אז חכמים זענען מחמיר אויף ערמה ביום טוב (למשל, קאכן מער פאר געסט — אסור אפילו בדיעבד). דא אבער איז ערמה מותר — **משום צער בעלי חיים התירו להערים.** צער בעלי חיים איז א סיבה צו מקיל זיין אויף ערמה.

- **פאראלעל צו הלכות שבת:** אויך אין הלכות שבת זעט מען אז צער בעלי חיים מתיר זאכן וואס זענען בדרך כלל אסור — מען מעג ארײנלייגן כרים וכסתות אין א גרוב פאר א בהמה, מבטל כלים מהכנם, כדי צו ראטעווען פון צער. אבער דער חילוק: שבת קען מען נישט שעכטן, דערפאר מוז מען אנדערע עצות טרעפן; יום טוב קען מען שעכטן, דערפאר איז דא א ברייטערע מעגלעכקייט.

- **אינטערעסאנטער פונקט:** ס'איז א שטיקל סתירה — מען זאגט „צער בעלי חיים" אבער מען גייט דאך שעכטן די בהמה! תירוץ: שעכטן אליין איז נישט „צער" — „לכך נבראתו," דערפאר איז שחיטה נישט קיין צער. אבער ליגן אין א בור צוקוועטשט — דאס איז יא צער. ראיה: א מענטש וואס גייט צום עונש מיתה, גיט מען אים לבונה צו בארויגן זיין צער — ער גייט שטארבן, אבער אין דערצווישן זאל ער נישט ליידן.

הלכה: בהמת חולין שנפלה מן הגג

דער רמב"ם: בהמת חולין שנפלה מן הגג — שוחטין אותה ביום טוב ותיבדק, שמא תימצא כשרה ותאכל.

פשט: א חולין-בהמה וואס איז אראפגעפאלן פון דאך — ס'איז א ספק צו זי איז טריפה (צובראכענע איברים). מען זאגט נישט אז ס'איז „ספק מוקצה" און מען טאר נישט שעכטן. מען מעג יא שעכטן און בודק זיין — ווייל אפשר וועט זי זיין כשר.

חידושים:

- **דער יסוד:** דער היתר פון אוכל נפש ביום טוב פאדערט נישט א ודאי אז מען וועט עסן — אפילו א „טשענס" אז ס'וועט זיין כשר איז גענוג צו מתיר זיין שחיטה.

- **שייכות צו הלכות טריפות:** געווענליך בודק מען נאר טריפות וואס זענען מצוי. אבער א בהמה שנפלה מן הגג האט א באזונדערע חיוב בדיקה (לויט הלכות טריפות). מען וואלט געקענט טראכטן אז דער גרעסערער ספק מאכט עס מוקצה — קומט דער רמב"ם און זאגט ניין, מען מעג שעכטן „על הצד" אז ס'וועט זיין כשר.

- **שולחן ערוך הרב:** דער שולחן ערוך הרב ברענגט א מנהג אז מען שעכט בכלל נישט קיין בהמות ביום טוב, ווייל מען איז חושש שמא ימצא טריפה. דאס איז א מחמיר'דיגע שיטה קעגן דעם רמב"ם'ס פסק. אנדערע שיטות זאגן אז מען מעג יא שעכטן ווייל פרישע שחיטה בו ביום איז בעסער.

- **א קשיא אויף דעם מנהג:** לכאורה, דער יסוד פון אוכל נפש פאדערט נישט אז יעדע שטיקל זאל ודאי געגעסן ווערן — מען קאכט מיט א ברייטקייט, אפילו אויב ס'בלייבט איבער איז מותר.

הלכה: עופות — מוכן און מוקצה

דער רמב"ם: אווזות, תרנגולים, און פייגלעך שבבית — הרי הם מוכנים, צריכים נישט קיין זימון. אבער יוני שובך, יוני עלייה,

ציפורים שקיננו בטפיחין, אדער ציפורים שקיננו בבירה — דארף מען מזמן זיין מערב יום טוב.

פשט: עופות וואס לעבן אין שטוב זענען אויטאמאטיש מוכן — מען האלט זיי צום עסן. אבער עופות וואס לעבן אין שובכים, עליות, טפיחין, אדער בירות — זענען מוקצה, ווייל מען האלט זיי צו לייגן אייער און ווייטער לעבן, נישט צום עסן. מען דארף זיי מזמן זיין ערב יום טוב.

חידושים:

- **וואס איז א „טפיח"?** א כלי חרס וואס מען שטעלט אוועק אז ציפורים זאלן דארט מאכן נעסטן און לייגן אייער. דער תכלית איז נישט אכילה נאר ברידינג — דערפאר איז עס מוקצה.

- **וואס איז א „בירה"?** בירה מיינט א גרויסע בנין, א פאלאץ (ווי „ראה בירה דולקת"). ציפורים וואס מאכן נעסטן אין אזא גרויסע בילדינג — זענען מוקצה ווייל מען האלט זיי נישט צום עסן.

- **דער אופן פון זימון:** מען דארף זאגן „אלו ואלו אני נוטל" — ספעציפיש וועלכע פייגל מען וויל נעמען. סתם זאגן „אפשר וועל איך נעמען פון די יונות שובך" העלפט נישט. **אבער** — „אינו צריך לנענע" — מען דארף נישט ממש אנרירן אדער פיזיש אנגרייטן. ס'איז גענוג א ספעציפישע הכנה בדיבור, נישט בידים, אבער אויך נישט בלויז א פליכטיגער בליק. עס ווערט פארגליכן צו דעם יסוד פון „תעשה ולא מן העשוי" ביי סוכה — מען דארף עס נישט פיזיש אנגרייטן, אבער סתם א בליק ווארפן איז אויך נישט גענוג.

הלכה: שחורים על לבנים — ספק מוכן

דער רמב"ם: ער האט מזמן געווען שחורים (שווארצע פייגלעך) און געטראפן לבנים (ווייסע) אין זייער פלאץ, אדער פארקערט — הכל אסור, ווייל שמא אותן שזימן פרחו להם ואלו אחרים הן. כל ספק מוכן אסור.

פשט: ווען ער טרעפט אנדערע פייגלעך ווי ער האט מזמן געווען, זענען אלע אסור. מען זאגט נישט אז די זעלבע פייגלעך האבן בלויז געטוישט זייער פלאץ — מען איז חושש אז די מזומנים זענען אוועקגעפלויגן און דאס זענען נייע.

חידושים:

- **כלל: ספק מוכן = מוקצה.** „מוכן" מיינט ווען עס איז ממש מוכן; ספק מוכן איז נישט גענוג. דאס איז א חידוש, ווייל מוקצה איז דרבנן, און מען וואלט געקענט מיינען אז ספיקא דרבנן לקולא. דער תירוץ: „מוכן" איז א חיובית מציאות — עס דארף ממש מוכן זיין, און ווען עס איז ספק, איז עס פשוט נישט מוכן (נישט א שאלה פון ספיקא דרבנן).

- **פארוואס קען מען נישט זאגן ברירה?** מען וואלט געקענט זאגן „וועלכע איך וועל טרעפן, דאס האט ער געמיינט" — א שאלה פון ברירה. דער מסקנא איז אז עס ארבעט נישט — דער זימון דארף זיין דירעקט און ספעציפיש.

הלכה: זימן שנים ומצא שלשה / שלשה ומצא שנים

דער רמב"ם: זימן שנים ומצא שלשה — הכל אסור (אפשר זענען די צוויי אוועקגעפלויגן און דריי נייע געקומען). אבער זימן שלשה ומצא שנים — מותר, ווייל מען זאגט אז איינע איז אוועקגעפלויגן.

חידוש: ביי שנים ומצא שלשה איז מען מחמיר ווייל מען קען נישט אידענטיפיצירן וועלכע זענען די אריגינעלע. אבער ביי שלשה ומצא שנים איז עס פשוט'ער — מען זאגט נישט אז אלע דריי זענען אוועקגעפלויגן און צוויי נייע געקומען; מסתמא איז בלויז איינע אוועקגעפלויגן.

הלכה: זימן מתוך הקן ומצא לפני הקן

דער רמב"ם: זימן מתוך הקן ומצא לפני הקן — אם אין שם קן אלא הוא, ואינם יכולים לפרוח, אפילו יש שם קן אחר בקרן זוית בתוך חמשים אמה — מותר, ווייל שאינו מדדה אלא כנגד קינו — אפרוחים וואס קענען נישט פליען שפרינגען נאר גלייך פאר זייער קן, נישט ווייטער ווי 50 אמה.

פשט: ווען פייגלעך קענען נישט פליען (אפרוחים), און ער טרעפט זיי פאר דעם קן אנשטאט אינעווייניג, איז עס מותר ווייל זיי קענען נישט זיין פון אן אנדער קן — זיי שפרינגען נאר גלייך, נישט קרום, און נישט ווייטער ווי זייער קן.

חידוש: דער כלל „שאינו מדדה אלא כנגד קינו" באגרעניצט דעם ספק — אפרוחים זענען זייער לימיטעד אין זייער באוועגונג, זיי גייען נאר גלייך פאראויס, נישט קרום, דערפאר קען מען זיכער זיין אז דאס זענען די זעלבע.

הלכה: דגים שבביברים גדולים וקטנים

דער רמב"ם: דגים שבביברים גדולים, וכן חיה ועוף שבביברים גדולים — כל שהן מחוסרי צידה עד שאומרים „הבא מצודה ונצודנו" — הרי אלו מוקצה ואין צדין אותן ביום טוב. ואם צדן לא יאכלום. אבל כל שאינן צריכין צידה — הרי אלו מוכנין, וצדין אותן ביום טוב ואוכלין אותן.

פשט: פיש אין גרויסע טייכן/פולס וואו מען דארף נאך א מצודה זיי צו כאפן זענען מוקצה — אפילו מען האט עובר געווען און גע'צד'ט, טאר מען נישט עסן. אבער אין קליינע ביברים וואו מען קען זיי כאפן מיט די הענט — זענען זיי מוכנים, און מען מעג צד'ן ביום טוב לצורך אוכל נפש.

חידוש: דער איסור ביי ביברים גדולים איז נישט ווייל צידה איז אסור ביום טוב (צידה לצורך אוכל נפש איז מותר), נאר ווייל עס איז **מוקצה** — ס'איז נישט געווען מוכן, ווייל ס'איז נאך מחוסר צידה. דאס הייסט, דער איסור פון מוקצה איז דער יסוד, נישט דער איסור צידה גופא.

הלכה: חיה שקיננה בפרדס — ולדות קטנים

דער רמב"ם: חיה שקיננה בפרדס הסמוך לעיר — ולדותיה כשהן קטנים שאינן צריכין צידה אינן צריכין זימון.

פשט: א חיה וואס האט קינדערלעך אין א פרדס נאענט צו שטאט — די קליינע וואס קענען נישט אנטלויפן דארפן נישט קיין זימון, ווייל אדעתא דהכי — מען טראכט אויטאמאטיש אז דאס איז וואס מען וועט נוצן.

חידוש: דער באגריף „אינן צריכין זימון" ביי ולדות קטנים ווייזט אז ווען עפעס איז גרינג צו טרעפן און צו כאפן, איז דער מענטש'ס דעת אויטאמאטיש דערויף, אפילו אן אן עקספליציטע הכנה.

הלכה: מצודות שפרסן מערב יום טוב — ספק מתי נצודו

דער רמב"ם: מצודות חיה ועופות ודגים שפרסן מערב יום טוב — לא יטול מהם ביום טוב אלא אם כן יודע שנצודו מערב יום טוב.

פשט: ספק מוכן = נישט מוכן, ווי דער זעלבער כלל פון אויבן.

הלכה: סותם אמת המים

דער רמב"ם: סותם אמת המים ולמחר השכים ומצא בה דגים — הרי אלו מותרים, ווייל נצודו מערב יום טוב.

פשט: ווען מען פארשטאפט אן אמת המים ערב יום טוב, זענען אלע פיש וואס מען טרעפט מארגן מותר.

חידוש: דער חילוק צווישן מצודה און אמת המים: א **מצודה** איז א טרעפ — מען ווייסט נישט ווען עפעס איז אריינגעפאלן, דערפאר איז עס ספק. אבער ביי **אמת המים** — ווען מען פארשטאפט דעם וואסער-קאנאל, זענען אלע

פיש וואס זענען שוין דארט סאפארט געפאנגען אין דעם מאמענט פון פארשטאפן. ער האט בלויז פארמאכט דעם אויסגאנג, און אלע פיש זענען סטאק. דערפאר איז עס קלאר אז זיי זענען נצודו מערב יום טוב, און עס איז גארנישט געשען יום טוב.

הלכה: בית שמלא פירות מוכנים — נפחת

דער רמב"ם: בית שמלא פירות מוכנים — כל זמן עס איז פארמאכט, עפנט מען נישט יום טוב. נפחת — נוטל ממקום הפחת.

פשט: א סטארעדזש פול מיט מוכנ'ע פירות — ווען עס איז פארמאכט מעג מען נישט עפענען, אבער ווען עס איז נפחת (צובראכן געווארן), מעג מען נעמען פון דעם אפענעם פלאץ.

חידושים:

- **וואס איז דער פראבלעם מיט א פארמאכטע בית?** עס איז נישט א מוקצה-פראבלעם פון דעם פירות גופא (זיי זענען מוכנים), נאר א **טעכנישער פראבלעם** — מען קען נישט צוקומען. דער חידוש איז אז **דאס וואס עס איז פארמאכט מאכט עס נישט מוקצה** — ווען עס ווערט נפחת, איז עס סאפארט מותר.

- **וואס מיינט „נפחת"?** עס ווערט דיסקוטירט צו מען מעג אליין עפענען — סותר איז בפשטות נישט מותר אויף אוכל נפש. „נפחת" מיינט אז עס איז צובראכן געווארן (פון א ווינט, אדער אן אנדער אופן), נישט אז ער האט עס אליין צובראכן.

הלכה: העומד על המוקצה בשנה שביעית

דער רמב"ם: העומד על המוקצה מערב יום טוב בשנה שביעית, שכל הפירות הפקר — צריך שירשום ויאמר „מכאן ועד כאן אני נוטל", ואם לא רשם לא יטול.

פשט: אפילו אין שמיטה, ווען אלע פירות זענען הפקר, העלפט נישט דער הפקר-סטאטוס אליין — מען דארף נאך מאכן א רושם (סימן) ערב יום טוב אז מען וויל זיי נעמען, כדי אז עס זאל זיין מוכן.

חידושים:

- הפקר אליין מאכט נישט מוכן — מען דארף נאך אן אקטיווע הכנה/זימון אפילו ווען מען האט א רעכט צו נעמען.

- מען וואלט געמיינט אז בשנת שמיטה זאל עס גרינגער זיין, ווייל (א) ס'איז הפקר און מען דארף נישט קיין בעלות, (ב) שמיטה-פירות זענען פטור פון מעשר, אזוי אז דער פראבלעם פון מעשר'ן יום טוב (וואס מען טאר נישט) פאלט אוועק. פונדעסטוועגן איז דער דין אז מען דארף דווקא **מער** הכנה — נישט נאר דעת/כוונה, נאר א ממש'דיגע רושם מיט ווערטער „מכאן ועד כאן אני נוטל."

- דער טעם פארוואס מען דארף מער הכנה בשמיטה: דווקא ווייל ס'איז הפקר און יעדער קען עס כאפן, דארף מען א שטארקערע הכנה (סימן) כדי עס זאל חשב ווערן מוכן פאר דעם מענטש.

- בנוגע א נישט-שמיטה יאר: דער פראבלעם איז נאך ערגער, ווייל מען דארף מעשר'ן, און מען טאר נישט מעשר'ן יום טוב, אזוי אז אפילו אויב מען האט עס מוכן, קען מען עס נישט עסן אן מעשר.

הלכה: גוי שהביא תשורה (דורון/מתנה) לישראל ביום טוב

דער רמב"ם: גוי שהביא תשורה לישראל ביום טוב — אם יש מאותו המין במחובר לקרקע, או שהביא חיות עופות ודגים שאפשר ניצודו בו ביום — הרי אלו אסורים עד לערב, וימתין בכדי שיעשו. אפילו הדס — אין מריחין בו עד לערב עד שימתין בכדי שיעשו. ואם אין מאותו המין במחובר, או שצורתו מוכחת שנעקרו/ניצודו מאתמול — אם הביאן בתוך התחום מותרים; ואם הביאן מחוץ לתחום אסור לו, אבל אם הביא בשביל ישראל זה מחוץ לתחום מותר לישראל אחר.

פשט: ווען א גוי ברענגט א מתנה יום טוב, דארף מען חושש זיין צו צוויי פראבלעמען: (1) מוקצה/נולד — אפשר האט ער עס געריסן/געפאנגען יום טוב; (2) מלאכה בשביל ישראל — דער גוי האט מלאכה געטון פאר דעם איד. ביידע פראבלעמען האבן פארשידענע דינים.

חידושים:

- **אפילו הדס:** אפילו אזא קליינע הנאה ווי שמעקן איז אסור. דאס איז א חידוש, ווייל מען נוצט קוים דעם הדס ווען מען שמעקט עס — פונדעסטוועגן איז עס אסור ווייל ס'איז הנאה פון מלאכת גוי בשביל ישראל.

- **חילוק צווישן תחומין און אנדערע מלאכות:** ביי תחומין זאגט דער רמב"ם מפורש אז וואס איז אסור פאר איין איד (וועמען דער גוי האט עס געברענגט) איז מותר פאר א צווייטער איד. די שאלה איז צו דער זעלבער חילוק עקזיסטירט ביי אנדערע מלאכות (ווי קצירה, צידה). אין הלכות שבת פרק ו' (אמירה לעכו"ם) שטייט אז ווען א גוי טוט מלאכה פאר א איד, „לא יהנה" דער איד אבער „מותר לישראל אחר." אבער דער רמב"ם אין דעם הלכה זאגט „עד שימתין בכדי שיעשו" אן צו מחלק זיין צווישן דעם איד און אן אנדער איד — נאר ביי תחומין מאכט ער דעם חילוק עקספליציט. דאס קען משמע זיין אז ביי שאר מלאכות איז עס אסור פאר אלעמען.

הלכה: עצים שנשרו מן הדקל ביום טוב

דער רמב"ם: עצים שנשרו מן הדקל ביום טוב — אסור להסיקן מפני שהוא נולד. ואם נשרו לתוך התנור — מרבה עליהם עצים מוכנים ומסיקן.

פשט: האלץ וואס פאלט אראפ פון א בוים יום טוב איז נולד — ס'איז א נייע מציאות וואס איז נישט געווען מוכן. מען טאר עס נישט אנצינדן. אבער אויב ס'איז אריינגעפאלן גלייך אין אויוון, מעג מען צולייגן מער כשר'ע (מוכנ'ע) עצים און עס מבטל זיין ברוב.

חידושים:

- **נולד לשיטת הרמב"ם:** דער רמב"ם רופט עס „נולד" — ביז יעצט איז עס געווען מחובר לקרקע, וואס מען טאר נישט אפשניידן (קוצר). ווי געלערנט אין פרק א', אפילו אויב ס'איז אוכל נפש, מען טאר נישט שניידן האלץ ווייל מען האט עס געקענט טון ערב יום טוב — ס'איז נישט „מדוכת החול נפש." ממילא ווען ס'פאלט אליין אראפ, איז עס נולד — א נייע מציאות וואס איז ערשט יעצט „עווילעבל" געווארן, ווי אן איי וואס קומט ארויס פון א הון.

- **קשיא פון ביצה שנולדה:** ביי א ביצה שנולדה ביום טוב וואס איז זיך אויסגעמישט מיט אנדערע ביצים, זענען כולם אסורות ווייל ס'איז „דבר שיש לו מתירין" (מען קען ווארטן ביז מוצאי יום טוב). לכאורה זאל דאס זעלבע זיין ביי עצים — אויב נולד-האלץ מישט זיך מיט מוכנ'ע עצים, זאל עס אסר'ן אלעס!

- **תירוצים פארוואס עצים זענען אנדערש פון ביצה:**

- (א) ביי האלץ, די הנאה קומט ווען דאס האלץ **ברענט שוין** — ד.ה. ווען ס'איז שוין אפר, נישט מער האלץ. ממילא בשעת הנאה איז דער איסור-חפצא שוין נישטא, און דעריבער איז דער ביטול ברוב אנדערש ווי ביי א ביצה וואס בלייבט גאנץ.

- (ב) ביי א ביצה איז „דבר שיש לו מתירין" ווייל די ביצה בלייבט גאנץ און מען קען ווארטן. ביי עצים אין אויוון — וואס איז דער „מתירין"? ס'ליגט שוין אין אויוון, ס'איז נישט פראקטיש צו ווארטן (כאטש מען וואלט עס טאקע געקענט ארויסנעמען — טלטול לצורך גופו/מקומו).

- **שאלה בנוגע טלטול:** צו מען קען ארויסנעמען דאס נולד-האלץ פון אויוון? לכאורה וואלט עס געווען מותר אפילו שבת אלס טלטול לצורך מקומו (מען דארף דעם אויוון). אבער דער רמב"ם גיט נישט דעם עצה, נאר דעם עצה פון מרבה עליהם עצים — וואס ווייזט אז ס'איז א קולא.

הלכה: ערימת התבן ואוצר של עצים

דער רמב"ם: ערימת התבן ואוצר של עצים — אין מתחילין בהן ביום טוב, אלא אם כן היכן מערב (הוכן מערב יום טוב).

פשט: א גרויסע אויפגעפיילטע הויפן תבן אדער העלצער — מען הייבט נישט אן נוצן פון זיי יום טוב, ווייל זיי זענען מוקצה (נישט מוכן). נאר אויב מען האט עס מוכן געווען ערב יום טוב.

חידושים:

- דער עצם פאקט אז ס'ליגט אין א גרויסע פייל (נישט צעטיילט אין קליינע גרופעס) ווייזט אז ס'איז נישט צוגעגרייט פאר באלדיגע באנוצונג, און דעריבער איז עס מוקצה.

- **אויב תבן מעורב בקוצים — הרי אינו ראוי אלא לאש, הרי זה מוכן.** ווען תבן איז פארמישט מיט קוצים, קענען עס בהמות נישט עסן, און עס איז נאר ראוי צום פארברענען. דעריבער ווערט עס באטראכט אלס „מוכן" — מ'נעמט אן אז עס ליגט דארט גרייט פאר הסקה. דער חילוק: א גרויסע ערימה תבן וואס איז ראוי פאר בהמות ליגט נישט „צעטיילט" פאר באלדיגע באנוצונג (דערפאר מוקצה), אבער ווען עס איז מעורב בקוצים, איז עס קלאר אז עס ליגט דארט נאר פאר עצי הסקה.

הלכה: אין מבקעין עצים מצבור של קורות

דער רמב"ם: אין מבקעין עצים מצבור של קורות.

פשט: מ'טאר נישט אראפברעכן שטיקלעך האלץ פון א גרויסע פייל קורות (באלקנס) צו נוצן פאר הסקה, ווייל די קורות ליגן נישט גרייט פאר אנהייצן — זיי זענען מוקצה.

הלכה: קורה שנשברה ביום טוב — נולד; כלים שנשברו ביום טוב

דער רמב"ם: ולא מן הקורה שנשברה ביום טוב... שהיא נולד. וכן כלים שנשברו ביום טוב — אין מסיקין בהן משום שהן נולד.

פשט: א קורה וואס האט זיך צעבראכן יום טוב, אדער כלים וואס זענען צעבראכן געווארן יום טוב, טאר מען נישט נוצן פאר הסקה, ווייל זיי האבן דעם סטאטוס פון „נולד."

חידושים:

1. **גדר נולד ביי כלים:** א קשיא — די כלים זענען דאך געווען מותר בטלטול ווען זיי זענען געווען גאנץ. ווי קען עס זיין אז ווען זיי ברעכן זיך, ווערן זיי „נולד"? תירוץ: „נולד" מיינט ווען א זאך ווערט געטוישט פון איין שימוש צום צווייטן — **לגבי דעם נייעם שימוש** (הסקה) הייסט עס נולד, כאטש לגבי דעם אלטן שימוש (כּכלי) איז עס געווען מותר.

2. **חילוק צווישן שבת און יום טוב בנוגע נולד:** ביי הלכות שבת, ווען א כלי צעברעכט זיך, איז עס מותר אויב עס איז ראוי „מעין מלאכתו" אדער אפילו „מלאכה אחרת." אבער דאס איז א **יום טוב'דיגע מוקצה** — ביי יום טוב איז דא דער דין פון נולד וואס עקזיסטירט נישט אויף שבת (לויט שיטת הרמב"ם).

3. **טוישן השתמשות ביי גאנצע כלים:** דער רמב"ם פסק'נט אז **מתוקן מכלים שלמים** — מ'מעג יא אנהייצן מיט גאנצע כלים (למשל א גאנצע האלצערנע לעפל אריינלייגן אין אויוון), און אויך מיט **כלים שנשברו מערב יום טוב** — ווייל זיי זענען שוין „הוכנו למלאכה אחרת מבערב." דער עיקר חילוק: ביי א גאנצע כלי מעג מען טוישן די השתמשות; נאר ווען עס ברעכט זיך **יום טוב** ווערט עס נולד.

הלכה: קליפות שקדים/אגוזים — כיוצא בו

דער רמב"ם: כיוצא בו, הגוזז שקדים שאכלן מערב יום טוב — מסיקין בקליפין ביום טוב. אבל אם אוכלן ביום טוב — אין מסיקין בקליפין. ויש נוסחאות וואס זאגן פונקט פארקערט: אם אוכלן בערב — אין מסיקין (שהרי הוקצו), ואם אוכלן ביום טוב — מסיקין (שהרי הוכנו על גבי האוכל).

פשט (ערשטע נוסח): שקדים וואס מ'האט געגעסן ערב יום טוב — די קליפות זענען שוין געווען מוכן פאר הסקה, מעג מען אנהייצן. אבער אויב מ'עסט זיי יום טוב — ביז יעצט זענען די קליפות גע

ווען א „שומר לפרי," נישט קיין עצי הסקה, און יעצט ווערן זיי נולד.

חידושים:

1. **דער רמב"ם אלס חוקר נוסח:** דער רמב"ם האט געהאט **צוויי נוסחאות אין דער גמרא** און ברענגט ביידע. ער איז געווען א „חוקר נוסח" — ער האט געהאט מער ווי איין גמרא, און ער האט געוואלט וויסן וואס די אמת איז. „חוקר נוסח" מיינט נישט בלויז אקאדעמיש קוקן — דער רמב"ם האט געוואלט וויסן **די הלכה**.

2. **פארוואס פסק'נט דער רמב"ם נישט בפירוש?** אפשר האט דער רמב"ם געוואלט מ'זאל מחמיר זיין אויף ביידע צדדים — סיי נישט אנהייצן קליפות פון ערב יום טוב (לויט צווייטע נוסח), סיי נישט פון יום טוב (לויט ערשטע נוסח).

3. **שאלה וועגן ספק מוכן:** צו מ'קען דאס באהאנדלען אלס „ספק מוכן" (וואס איז אסור)? חילוק: דאס איז א **ספק אין דער גמרא** (וואס איז דער ריכטיגער נוסח), נישט א ספק אין מציאות צו דער מענטש האט זיך צוגעגרייט. דעריבער איז עס נישט דער קלאסישער „ספק מוכן."

4. **דער ראב"ד'ס השגה:** דער ראב"ד זאגט **„בעולם לא שמעתי"** — ער האט קיינמאל נישט געהערט פון אזא צווייטע נוסח. דאס מיינט **„לא סבירא לי"** — ער איז מבטל יענע נוסח און פסק'נט ווי דער ערשטער נוסח.

5. **דער מגיד משנה'ס פירוש:** דער מגיד משנה זאגט: **„וכתב הראב"ד ז"ל... ורבינו ז"ל ראה הנוסחא וכתבה"** — דער רמב"ם האט געזען די נוסח און האט זי אנגעשריבן. ווייטער: **„באמת שראשונה נראית עיקר, וכן נראה בספרינו"** — די ערשטע נוסח איז עיקר.

6. **דער „כיוצא בו" אלס רמז פון דעם רמב"ם:** א **וויכטיגער חידוש** — דער רמב"ם הייבט אן די הלכה פון שקדים מיט דעם ווארט **„כיוצא בו"**, וואס פארבינדט עס מיט דער פריערדיגער הלכה פון „אין מבקעין" און כלים שנשברו. אין דעם „כיוצא בו" ליגט באהאלטן **א רמז פון דעם רמב"ם** אז ער פסק'נט ווי דער **ערשטער נוסח** — ווייל נאר דער ערשטער נוסח שטימט מיט דער פריערדיגער הלכה (אז א זאך וואס ווערט נולד יום טוב איז אסור). די צווייטע נוסח (אז „הוכנו על גבי האוכל" מאכט עס מותר) סותר דעם פריערדיגן דין פון כלים שנשברו ביום טוב.

7. **קאנטער-פונקט:** אפשר האלטן די „יש נוסחאות" אז אויך **די פריערדיגע הלכה** (כלים שנשברו) דארף אנדערש געלערנט ווערן לויט זייער גירסא — אזוי אז עס איז נישט קיין סתירה. דאס איז אבער נאך אלץ פראבלעמאטיש.

הלכה: קוצים (נאסע העלצלעך) — מוקצה

דער רמב"ם: קוצים וואס זענען נאך נאס/פייכט — הרי הוא מוקצה, ווייל זיי זענען אינו ראוי להסקה. לפיכך אסור לעשותו כמו שפוד לצלות בו בשר.

פשט: נאסע העלצלעך זענען מוקצה ווייל האלץ ווערט בעיקר גענוצט פאר הסקה, און נאסע העלצלעך טויגן נישט דערצו. אפילו פאר אן אנדער תשמיש (ווי א שפיז) איז אסור, ווייל ער האט נישט געטראכט דערפון — אינו מוכן.

חידושים:

- האלץ ווערט בעיקר באטראכט פאר הסקה. ווען עס איז נישט ראוי להסקה, איז עס מוקצה, אפילו אויב עס וואלט געקענט דינען פאר אן אנדער צוועק (ווי שפיז). דער יסוד: **סתם האלץ — דעתו להסקה**, און ווען דאס פאלט אוועק, איז עס נישט אויטאמאטיש מוכן פאר אנדערע תשמישים, ווייל ער האט נישט ספעציפיש געטראכט דערפון. **כל כיוצא בזה** — אלעס וואס האט א זעלטענע תשמיש וואס איז נישט דער געוועגליכער, הייסט נישט מוכן.

- ביי צוויי טעג יום טוב קען מען טראכטן אז ביים צווייטן טאג וועט דאס האלץ שוין אויסגעטריקנט ווערן — אבער פראקטיש, וואס קען אויסטריקענען אין איין טאג?

הלכה: עצים הסמוכים לדפני סוכה

דער רמב"ם: נוטלין עצים הסמוכים לדפני סוכה.

פשט: מען מעג נעמען העלצער וואס ליגן אנגעלעהנט נעבן די וואנט פון סוכה (אבער זענען נישט א חלק פון דער וואנט).

חידושים:

- די העלצער זענען מותר ווייל ער האט זיי געברענגט אהין — **דעתו עליהם**, ער האט זיי אנגעגרייט. אויך, זיי זענען נישט חלק פון דער סוכה, דערפאר איז נישטא דאס פראבלעם פון **סותר** (צעברעכן א בנין) אדער **מוקצה מחמת מצוה** (ווי סכך אדער דפנות וואס מען טאר נישט אראפנעמען בסוכות).

הלכה: עצים מן השדה

דער רמב"ם: אבל אין מביאין עצים מן השדה — אפילו אויב זיי זענען מכונסים פון ערב יום טוב. אבל מגבבין בשדה שלפניו ומדליק שם.

חידושים:

- דער חילוק איז **נישט שדה ווס. בית**, נאר **נאנט ווס. ווייט**. אפילו מכונסים אין פעלד — ווייל עס ליגט ווייט, איז **אין דעתו עליו**. אבער וואס ליגט נאנט פאר אים (שלפניו), אפילו נישט מכונס, איז **דעתו עליו** ווייל עס איז בהישג יד.

דער רמב"ם: מביאין מן המכונסין שברשות היחיד — אפילו היתה מוקפת שלא לשם דירה, ובלבד שיהיה לו פתח ותהיה בתוך תחום שבת.

חידושים:

- מען וואלט געמיינט אז מוקפת שלא לשם דירה זאל מאכן א חילוק — נאר דאס איז יא מוכן, ווייל עס איז מכונס אין רשות היחיד. אבער צוויי תנאים: (1) עס דארף האבן א **פתח** — אז מען גייט דארט אריין און מען נוצט דעם פלאץ, סיי דעתו עליו; (2) עס דארף זיין **בתוך תחום שבת** — ווייל אויב עס איז אויסער תחום, איז עס נישט מוכן (מען קען נישט אהין גיין). **אן איינעם פון די תנאים — הרי הוא מוקצה.**

הלכה: קנים וגפנים (בלעטער)

דער רמב"ם: כל הקנים וכל הגפנים — אפילו שהיו מכונסין בכרפף, זענען מוקצה. כיון שהרוח מפזרת אותם — הרי כמפוזרים ואסורים.

חידושים:

- ביי האלץ איז מכונסים אין רשות היחיד מותר, אבער ביי **בלעטער** איז אנדערש — ווייל דער ווינט בלאזט זיי ארום, איז אפילו ווען זיי ליגן מכונס, קוקט מען עס אן **כמפוזרים**. דער תיקון (צוזאמלייגן) איז נישט גענוג ווייל עס האלט זיך נישט — **משלחת וחזרת.**

- די **עצה** איז: ארויפלייגן עפעס שווערס אויף זיי אז זיי זאלן נישט ארומפליען, דאן ווערן זיי מוכן.

הלכה: בהמה שמתה ביום טוב

דער רמב"ם: בהמה שמתה ביום טוב — אם היתה מסוכנת מערב יום טוב, הרי זה מותר לחתכה לכלבים. ואם לאו — הרי זה מוקצה ולא יזיזנה ממקומה.

פשט: א בהמה וואס שטארבט ווערט נבילה. ווען זי איז געווען מסוכנת, האט ער שוין געטראכט אז זי וועט שטארבן און ער וועט עס געבן פאר הינט — **דעתו עליו**, מוכן. ווען זי שטארבט פלוצלינג — **נייע השתמשות** וואס ער האט נישט געטראכט דערפון, מוקצה.

דער רמב"ם: בהמת קדשים שמתה אדער תרומה שנטמאת — לא יזיזנה, אפילו אויב זי איז געווען מסוכנת.

חידושים:

- ביי קדשים/תרומה — אפילו מסוכנת העלפט נישט, ווייל **דעתו** קען נישט זיין עליו — עס איז אסור צו געבן פאר הינט, ממילא איז קיין שום תשמיש נישטא, און עס בלייבט מוקצה.

הלכה: דגים ועופות וחיה שהן מוקצה — אין משקין אותן

דער רמב"ם: דגים ועופות וחיה וואס זענען מוקצה — אין משקין אותן ביום טוב ואין נותנין לפניהם מזונות, שמא יבוא ליקח מהם.

חידושים:

- דער איסור איז נישט ווייל מען זאל נישט מפרנס זיין בעלי חיים, נאר א **חשש** — אז דורך זיך מטפל זיין מיט זיי וועט ער קומען צו נעמען פון זיי (עסן). שאלה: וועלן זיי נישט שטארבן אן עסן? ענטפער: **זיי געבן זיך אן עצה, זיי שטארבן נישט** — דער פוינט איז נישט הפסד, נאר **מען זאל זיך נישט מטפל זיין מיט זיי.**

דער רמב"ם: כל שאסור לאכלו או להשתמש בו ביום טוב מפני שהוא מוקצה — אסור לטלטלו.

חידושים:

- נישט נאר דער ספעציפישער תשמיש איז אסור, נאר **אפילו טלטול** איז אסור. דאס איז דער כלל פון מוקצה — **אינו ראוי לאכילה = אסור בטלטול.**

הלכה: עפר — המכניס עפר מערב יום טוב

דער רמב"ם: המכניס עפר מערב יום טוב — אם ייחד לו בחצרו קרן זוית...

פשט: מען פלעגט נוצן עפר/זאמד צו באדעקן פלארס — אויסשפרייטן פרישע זאמד אז עס זאל אויסקוקן ריין. דאס איז ענליך צו הלכות שבת וועגן מוכן.

חידושים:

- עס ווערט אויפגעברענגט דער פראבלעם פון **שוויה גומות** (אויסגלייכן גריבלעך אין דער ערד) ווען מען לייגט זאמד אויף א פלאר — אבער מסתמא רעדט מען פון א זייער דינע שיכט.

- **לייגן זאמד אויף א פלאר שבת/יום טוב איז א שבות גמור** — עס ווערט דיסקוטירט צי דאס איז טאקע א שבות גמור.

הלכה: אפר — נולד

דער רמב"ם: אפר שהכין מערב יום טוב — הרי זה מוכן ומותר לטלטלו ולעשות בו כל צרכיו. אבל שנעשה ביום טוב — כל זמן שהוא חם כדי לצלות בו ביצה, מותר לטלטלו. אם לאו — אסור לטלטלו משום נולד.

פשט: אפר וואס מ'האט צוגעגרייט ערב יום טוב איז מוכן און מ'מעג עס נוצן פאר אלע צרכים (אויך כיסוי הדם). אבער אפר וואס איז באשאפן געווארן יום טוב פון קאכן — אזוי לאנג עס איז נאך הייס גענוג צו בראטן אן איי, איז

עס נאך בגדר גחלים/אש און מותר בטלטול. ווען עס ווערט קאלט, ווערט עס א נייע זאך (נולד) — עס איז נישט מער גחלים נאר אפר, א נייע תשמיש און א נייער חפצא — און אסור לטלטלו.

חידושים:

- דער מעכאניזם פון **נולד ביי אפר:** ס'איז נישט בלויז א נייע תשמיש (ווי פריער געלערנט), נאר אויך **א נייער חפץ** — עס איז געווען האלץ, דערנאך הייסע גחלים, און יעצט קאלטע אפר. דאס איז א שטארקערע קאטעגאריע פון נולד.

- א קשיא: **ווען עס איז געווען הייסע אפר, איז עס שוין געווען מותר בטלטול** — ס'איז שוין נישט מער האלץ, ס'איז שוין אפר, נאר הייסע אפר. אויב אזוי, פארוואס זאל עס ווערן נולד ווען עס ווערט קאלט? תירוץ: כל זמן עס איז הייס, איז עס נאך בגדר „אש/גחלים" — א כלי צום קאכן — און ווען עס ווערט קאלט, פאלט אוועק דער שם גחלים און עס ווערט א נייע מציאות פון אפר.

- **כיסוי הדם** ווערט דערמאנט אלס דער פראקטישער נוצן פון אפר/זאמד — מ'דעקט צו דאס בלוט נאך שחיטה (כי הדם הוא הנפש). דאס איז דער קאנטעקסט פון דער סוגיא אין מסכת ביצה.

הלכה: דקר נעוץ — מי שהיה לו דקר נעוץ מערב יום טוב

דער רמב"ם: מי שהיה לו דקר נעוץ מערב יום טוב — ונתקו ביום טוב והעלה עפר — אם היה אותו עפר תחוח, הרי זה מכסה בו ומטלטלו. הרי זה לא יכתוש ביום טוב (אויב ס'איז א גוש עפר).

פשט: איינער האט א שאוול (דקר) אריינגעשטעקט אין דער ערד ערב יום טוב. יום טוב האט ער עס ארויסגענומען (נתקו) און מיטגעקומען איז עפר/זאמד. אויב דער עפר איז **תחוח** (לויז, ווייך) — מעג מען עס נוצן פאר כיסוי הדם, ווייל דאס ווייזט אז עס איז שוין געווען מוכן (דער דקר נעוץ איז דער סימן פון הכנה). אבער אויב ס'איז ארויסגעקומען א **גוש עפר** (א הארטע קלומפ) — **טאר מען עס נישט צוברעקלען (יכתוש) יום טוב**, ווייל דאס ווייזט אז עס איז נישט געווען גענוג מוכן.

חידושים:

- **וואס איז א דקר?** דער רמב"ם אין פירוש המשניות זאגט **קרדום לחפור בו**. א דקר איז א שאוול (שופל), א קרדום איז א האק — צוויי פארשידענע כלים. דער רמב"ם'ס פירוש ווערט באקוועסטשענד, אבער מ'פארשטייט אז ביידע זענען כלים צום גראבן.

- **תחוח** — ווערט דערקלערט אלס „לויז" (loose), ווייכע זאמד. דער דקר וואס איז געווען אריינגעשטעקט האט דעם פלאץ ווייך געמאכט, דערפאר קומט ארויס לויזע זאמד.

- **פארוואס ווייזט דער דקר נעוץ אויף הכנה?** דורכדעם וואס דער שאוול ליגט שוין אריינגעשטעקט אין דעם פייל זאמד, ווייזט מען אז דאס איז זאמד וואס איז צוגעגרייט צו נוצן — עס איז **מוכן**.

- **גוש עפר — פארוואס נישט יכתוש?** צוויי מעגליכע הסברות:

- (א) **טוחן** — צוברעקלען א גוש עפר קען זיין א גדר פון מלאכת טוחן (גריינדינג). עס איז מסופק צי עס איז ממש טוחן דאורייתא אדער א גדר דרבנן.

- (ב) **מוכן** — דאס ווייזט אז דער דקר נעוץ איז נישט געווען גענוג הכנה. ווען ס'קומט ארויס א גוש, ווייזט עס אז דער עפר איז נאך נישט געווען אין א נוצבארע פארם, און דער הכנה איז נישט קאמפלעט.

- **א שטארקע קשיא — חופר:** ווי האט מען געמעגט ארויסנעמען (נתקו) דעם דקר יום טוב? דאס ארויסנעמען פון א שאוול פון דער ערד מאכט א לאך — דאס איז דאך **חופר** (גראבן), א מלאכה! דער **לחם משנה** זאגט טאקע אז **מ'טאר נישט מנתק זיין** מצד חופר.

- שאלה: אויב אזוי, פארוואס שרייבט דער רמב"ם נישט אז מ'טאר נישט? ס'איז **מיסלידינג** — דער רמב"ם רעדט „בדיעבד" (בנתקו — נאכדעם וואס ער האט שוין ארויסגענומען).

- א מעגליכער תירוץ: **מלאכה שאינה צריכה לגופה** — ער דארף נישט דעם לאך, ער דארף נאר דעם זאמד/דקר. דער רמב"ם האלט אז מלאכה שאינה צריכה לגופה איז חייב, אבער דאס איז א קלאסישער פאל דערפון.

- נאך א מעגליכער תירוץ: ווייל דער דקר איז **שוין נעוץ** (שוין אריינגעגראבן), איז **האלב ארבעט שוין געטון** ערב יום טוב, און דאס ארויסנעמען אליין איז אפשר נישט בגדר חופר.

- דער שיעור בלייבט אין א ספק אויף דעם.

עד כאן פרק ב' פון הלכות שביתת יום טוב.

תמלול מלא

הלכות שביתת יום טוב פרק ב — מוקצה ונולד

הקדמה לפרק

א גוטן, א גוטן חודש. הלכות שביתת יום טוב, צווייטע פרק. דער ערשטער פרק איז געווען א פרק פון אן הקדמה, וואס דער רמב"ם האט געזאגט פונקטליך אלעס וואס מען מעג טון, באופן כללי, אלעס וואס מען מעג טון שבת איז אסור יום טוב, אויסער מלאכת אוכל נפש. און דער רמב"ם האט ארויסגערעכנט די איין זאך מיט וואס יום טוב איז הארבער, אז ס'איז דא אויך די איסור מוקצה ונולד. נולד איז דאך דא שבת, ס'איז נאר די יום טוב. און יעצט, צווייטע פרק איז מער ווייניגער הרחבה אויף די איסור וואס איז מיוחד אויף יום טוב, די איסור מוקצה, וואס די רמב"ם האט געזאגט, ווייל די יום טוב איז גרינגער ווי שבת, האבן די חכמים צוגעלייגט די איסור פון מוקצה.

אידער מיר לערנען די פרק ווילן מיר אונז משבח זיין די וואס שטיצן אונז, די וואס מאכן די אם אין קמח אין תורה, אונזער ידיד הרב החסיד ר' יואל לייבי ווייצבערגער. און די אלע אנדערע מקשיבי השיעור וואס מאכן אז אונז זאלן מיר ממשיך זיין און אונז זאלן מיר אנגיין, זאל דער אייבערשטער אייך אלע העלפן. שוין.

הלכה א: אפרוח שנולד ביום טוב — אסור משום מוקצה

זאגט דער רמב"ם אזוי: **אפרוח שנולד ביום טוב, אסור משום מוקצה.** דער רמב"ם האט פריער געזאגט, מוקצה מיינט עפעס וואס איז אפגעשיידט פון א מענטש'ס דעת, עפעס וואס א מענטש האט נישט געטראכט. ס'איז טייטש, יום טוב מעג מען זיך מטפל זיין מיט עסן, אבער דאס איז נאר עסן וואס ער האט געהאט גרייט, וואס ער האט געוואוסט ווען ס'איז געווארן יום טוב אז פון די עסן גייט ער קאכן. אבער מה שאין כן עסן וואס איז געליגן לסחורה למשל, אדער א טשיקען וואס ער האט געהאלטן פאר... ער האט געוואלט די טשיקען זאל בלייבן לעבן און געבן אן אייער, ער האט נישט געטראכט עס צו שעכטן, טאר ער עס נישט שעכטן. ס'איז מוקצה.

רעדט מען אבער אפילו ס'איז נישט געווען מיט ווי ס'הייסט, עני איז געבוירן געווארן, א פרויך, א קליין הינדל איז געבוירן געווארן יום טוב, ער איז ארויסגעקומען פון זיין איי יום טוב, רייט? ס'איז נולד אז די איי איז... ס'איז נולד, אבער ס'איז נולד נישט א... נולד רעדט פון אביי, אן איי אליינס, ס'איז ארויסגעקומען פון די איי אין יום טוב, איז עס אסור איז עס מוקצה. יא, אפרוח איז שוין נולד געווען יום טוב, אסור איז שוין מוקצה, ווייל ווען ס'איז געווארן יום טוב האט ער נישט געטראכט פון עסן די פייגעלע, פון שעכן די

פייגעלע, ווייל ס'איז נישט ראוי לאכילה די פייגעלע. ניי, נישט געטראכט דערפון, יא.

עגל שנולד ביום טוב — מוכן אגב אמו

אבער **אן עגל שנולד ביום טוב** איז שוין אן דעם א חילוק. א קעלבעלע וואס איז געבוירן געווארן אין יום טוב איז אזוי: **אמו היתה אמו**, אויב די מאמע, די פרה, די קהלה איז געשטארן לאכילה, איז אויך די עגל מותר. פארוואס? **ממי שמוכן על גב אמו.** די עגל איז געווען א עובר במעי אמו, און דער מענטש האט געטראכט אז די פרה איז געווען גרייט צו עסן. אויך די עגל הייסט אזוי ווי א חלק פון דעם, דהיינו שמוכן אגב אמו. **ואילו שחט אמו הוי זה שבמעיה מותר ביום טוב**, אויב וואלט ער וואן גע'שחט'ן די מאמע פרה, און ער וואלט געטראפן אינעווייניג דאס אז ער איז בן פקועה, אדער ס'וואלט דעמאלטס געבוירן געווארן. ער וואלט דאך עס געווען מותר ביום טוב. אלס בן פקועה וואלט עס געווען מותר, אלס בן פקועה וואלט עס געווען מוכן, ער וואלט עס געקענט עסן, ווייל ס'איז פארט פון זיין מאמע, ער איז געווען פלייש פון די מאמע.

יעצט איז ער געווארן אליינס, אנדערש פון אן איי וואס איז בכלל נישט ראוי לאכילה. אן איי וואס איז אינמיטן ארויסגעקומען די דעיס, קען מען גארנישט טון. אן עגל האט מען געקענט עסן. וואס ער מיינט צו זאגן איז אז מוקצה מיינט נישט עפעס וואס ער האט נישט געטראכט פון דעם לאכילה, ווייל אפשר האט ער אויך נישט געטראכט פון די ניי געבוירענע עגל, נאר ער איז געווען ראוי לאכילה. ער האט יא געטראכט, ווייל ער האט געטראכט פון זיין מאמע. זיין מאמע איז געווען עומד לאכילה, און ער איז פארט פון זיין מאמע. ער איז נישט אנדערש פון זיין מאמע. ער איז נישט ערגער פון זיין מאמע, ווייל ער איז געווארן היינט... ער איז א חלק פון די מאמע, יא. יא.

הלכה ב: בהמות שיוצאות ורועות חוץ לתחום

יעצט גייט מען לערנען וועגן פארשידענע, איך מיין די גאנצע פרק איז וועגן בהמות, איך האב דא א גרויסע חלק דערפון. יעצט גייט מען לערנען וועגן פארשידענע סארט בהמות, וועלכע בהמות הייסן מוכן לשחיטה אדער מוכן לאכילה.

זאגט דער רמב"ם, **בהמות שיוצאות ורועות חוץ לתחום**, וואס גייען ארויס און זיי פאשע'ענען זיך אינדרויסן פון די תחום, אבער ביינאכט קומען זיי צוריק, **ובאות ולנות בתוך התחום**, ביינאכט קומען זיי צוריק לעבן די הויז און זיי שלאפן דארטן. איז דער מענטש ווייסט אז די בהמה וועט זיין דא, ער זעט נישט די בהמה במשך די טאג, די בהמה וואנדערט ארום, אבער ער ווייסט אז די בהמה קומט אהיים, הייסט עס מוכן, ממילא **הולכין אנו**, מען מעג גיין אויפזוכן די בהמה, **ושוחטין אותה ביום טוב**, ווייל דאס הייסט מוכן.

אבל די בהמות וואס זענען שרועות ולנות חוץ לתחום, וואס זענען א גאנצע צייט חוץ לתחום, **אפילו אם באו ביום טוב** און זענען אנגעקומען אומיום יום טוב, **אין שוחטין אותן**, ווייל זיי זענען שוין געווען מוקצה, ווייל ס'איז מוקצה, ווייל ער האט דאך נישט געוואוסט אז ער גייט זיי האבן. ווען ער האט געטראכט וואס גיי איך עסן יום טוב, האט ער נישט געטראכט פון די בהמות, ווייל די בהמות זענען דאך נישט אריין. **ואין דעת אנשי עיר עליהן**, דער מענטש וואס וואוינט אין די שטאט, ס'איז דאך אינדרויסן פון די תחום, ער קען דאך נישט גיין אויפזוכן די בהמה. זיי האבן דאך שוין געלערנט אז די תחום איז נוגע יום טוב, איז נישט געווען, הייסט עס מוקצה.

חידוש: מוכן איז אובייעקטיוו, נישט סובייעקטיוו

דא, לויט דיין חידוש וואס דו האסט מחדש געווען, פארשטייט נישט. פארוואס למשל די זאך אז ס'איז חוץ לתחום? ממילא ס'האט אריינגעוואקט אויף יום טוב, ס'איז נישט מוכן, ס'איז נישט מוכן, ס'איז נישט מוכן, ס'איז חוץ לתחום. אקעי, ווייל דו האסט געטראכט, איך מיין צו זאגן, איך וויל זאגן לאמיר זאגן קלאר ביי יענער קעיס, אויב א מענטש וועט טראכטן, "אם מחר יבא לתוך התחום הרי אני רוצה לאכול", וועט נישט העלפן, פארשטייסט? ווייל ס'דארף זיין אמת'דיג מוכן, אזוי טראכט איך. איינער וועט האבן בעסערע ראיות, קען זען מער פרטים אין די גמרא'ס און מפרשים, אפשר מיר רעדן נישט צו סתם. איך זאג נאר פון וואס ס'זעט אויס.

הלכה ג: בהמת קדשים שנולד בה מום ביום טוב

וכן, זאגט דער רמב"ם אזא הלכה: **בהמת קדשים שנולד בה מום ביום טוב.** א בהמה וואס איז קדשים, א בהמה למשל וואס ער האט מקדיש געווען, איז ווי לאנג ס'איז קדשים האט ער דאך נישט געטראכט אז ער גייט קענען שעכטן די בהמה, ווייל ס'טאר דאך נישט עסן, ס'איז קודש, ער גייט עס דארפן ברענגען פאר א קרבן. אבער ס'איז געשען נולד בה מום ביום טוב, אום יום טוב איז געשען א מום, און איינמאל ס'איז געשען א מום מעג מען שוין יא עסן, מען דארף ברענגען אן אנדערע בהמה אנשטאט דעם אדער וואטעווער, די בהמה וועט מען שוין נישט ברענגען פאר הקדש. אבער היות אז די מום איז געשען אום יום טוב, הייסט עס ווייטער מוקצה. פארוואס? **היתה דעתו עליה מערב יום טוב?** היות ערב יום טוב האט ער נישט געטראכט אז ער גייט עס קענען עסן, ווייל ס'איז דאך נאכנישט געווען קיין מום. און צו גורם זיין א מום בידים טאר מען דאך נישט. האט ער דאך נישט געקענט טראכטן אז דאס גייט ער האבן. ממילא איז עס מוקצה, **אסור לשוחטה ביום טוב.**

אסור לראות מומי קדשים ביום טוב

לפיכך, זאגט דער רמב"ם, קומט ארויס אן אינטערעסאנטע הלכה אזוי: **אסור לראות מומי קדשים ביום טוב.** מ'טאר נישט, וועגן דעם איז דא א הלכה אז מ'טאר נישט באטראכטן. ס'איז דא א הלכה אז אויב א איד האט א בהמה וואס האט א מום, דארף א פוסק עס פסק'ענען. מומין איז נישט אזא פשוט'ע הלכה. איך געדענק אין די גמרא אז רב איז געווען א לאנגע צייט, איך געדענק נישט די אמאונט פון צייט, לערנען הלכות מומין. סאו, מ'גייט צו א רב וואס זאל פסק'ענען. אויב ס'איז א מום וואס מ'דארף באטראכטן, אזא מום וואס איז בארדערליין, ס'איז א ספק צו ס'איז א מום, טאר מען נישט באטראכטן ביום טוב. פארוואס? די גזירה איז אזוי: אונז האבן דאך געלערנט אז אזא בהמה וואס ס'איז געשען א מום ביום טוב איז מוקצה. איז האב איך מורא, **גזירה שמא יתירנה החכם במומה**, דער חכם גייט מתיר זיין און זאגן, "יא, דאס הייסט א מום", **ויבוא זה לשוחטה בו ביום.** דער מענטש גייט נישט וויסן די הלכה אז היות ערב יום טוב...

די ווארט דא איז אזוי, דא רעדט מען אפילו לאו דווקא ווען דער מום איז געשען ביום טוב, אפילו ס'איז געשען ערב יום טוב, אבער די קביעות אז דאס הייסט א מום, די קביעת ההוראה פון דעם חכם אז דאס הייסט א מום, איז געשען אין יום טוב. ערב יום טוב האט ער דאך נישט געוואוסט. איך ווייס נישט אויב דאס הייסט נישט מוכן וועגן דעם, אבער די קעיס איז, אין זיין קאפ איז עס געווען מוקצה מדעתו, ווייל ס'איז א בהמה וואס איז נישט מותר. דו וועסט באלד זען די נעקסטע הלכה אז ס'איז נישט ריכטיג.

אבער איך מיין אז די ריזן, דער חכם וואס טאר נישט קוקן א מום, ער רעדט ווייל אסאך מאל איז יא געשען די מום אין יום טוב. ער ווייסט דאך נישט צו ס'איז געשען אין יום טוב אדער ערב יום טוב. ווייל קוק די נעקסטע הלכה. אקעי, לאמיר זען.

רואה את המום ערב יום טוב — מותר למחר להתיר

אבל רואה הוא את המום ערב יום טוב. אויב ס'איז שוין דא ערב יום טוב א מום, מעג דער חכם באטראכטן דעם מום ערב יום טוב, און ער קען אויך מחליט זיין. ער קען אויך זיך מעיין זיין, ארויסנעמען אלע תשובות ספרים, און במשך די יום טוב מעיין זיין. **ולמחר**, מארגן קען ער מחליט זיין צו ס'איז מותר אדער אסור, די עיקר ווארט מותר. מארגן מעג ער עס יא מתיר זיין, ווייל היות ער האט שוין געזען די מום ערב יום טוב, דא מאכט עס סענס, ווייל דער מענטש האט שוין געטראכט אז די שאלה איז שוין, די בהמה איז נישט מוקצה פולי מדעתו. ער האט געוואוסט אז דער דיין דארף עס נאך קובע זיין, אבער ס'איז נישט געווען מוקצה מדעתו.

איך ווייס נישט, איך ווייס נישט. ווען דער דיין האט עס נאכנישט געטראכט ערב יום טוב, איז עס נאך געווען מוקצה מדעתו. איך מיין אז דאס איז א

פשוט'ע וועג פון עס אפלערנען. ווען דער דיין האט עס שוין באטראכט, איז שוין, דער מענטש טראכט שוין אז ס'איז זייער מעגליך אז דער פסק גייט צוריקקומען אז ס'איז כשר. איך זע נישט וואס איז דער הכרח צו מאכן דעם חידוש, אז אויב דו ווייסט נישט אויב ס'איז א מום איז עס א כשר. אבער וואס זיי האבן געלערנט איז אז אויב ס'איז נולד געווארן די מום יום טוב איז א פראבלעם.

יעצט, רעדט זיך אז וויבאלד אסאך מאל ווען דער רב קומט אין יום טוב ווייסט ער דאך נישט אז ס'איז נולד געווארן יום טוב, אסאך מאל איז נולד געווארן יום טוב, און דעמאלטס יבוא לישועה ביום. דער איסר גלייבט אויף דער רב, וואס טוט זיך מיט דער מענטש? א נייע איסר, א נייע איסר, א נייע איסר. דער מענטש קען זיך זאגן פאר דעם מענטש, דאס איז שוין געשען נעכטן. ס'וועט אויס אז ס'וואלט אויס נישט געהאלפן. נישט אלעס גייט מען מיר זאגן. גזירות גייט אויף ווען דער רב איז אן קאל, ווען מ'קאלט, קאלט אים יום טוב, אסאך מאל איז א נסיון וואס איז געשען אין יום טוב. איז דער רב זאגט, איך קום נישט יום טוב. יום טוב קומט ער נישט.

פארקערט, פון די נעקסטע הלכה לערן איך פארקערט, אויב ס'איז שוין געווען, ער האט געקוקט יום טוב, ס'איז נישט קיין איסור. דאס וואס אויב די בהמה האט שוין געהאט די מום, הגם דער מענטש האט נישט געוואוסט צו ס'איז א מום, ס'קען זיין אז ס'איז א מום עובר, ס'קען זיין אז ס'הייסט נישט קיין מום וואס איז מתיר, איז עס יא מותר, ווייל די בהמה איז געווען מותר אפילו דער מענטש האט נישט געוואוסט. מ'דארף נישט צולייגן, איך זע נישט קיין רעכנעך, מ'קען טראכטן, אבער איך זע נישט רעכנעך, איך זע נישט רעכנעך, פארוואס? ס'זעט מיר אויס אביסל מער גלאט, ווייל אלעס גייט מיט מוכן. ס'קוקט מען נאר די עיקר איז די ווארט מוכן. מוכן מיינט אז דיין האט נאכנישט געטראכט, און ס'איז נאכנישט געווען מוכן מיט דיין. אבער די נושא איז דא נישט וואס מ'האט געמיינט. ס'איז נישט דא כמעט קיין מוכן וואס דו האסט געמיינט. ס'איז אלעמאל וואס איז אמת'דיג מוכן, אדער וואס דו האסט... ס'איז דא חילוקים, אויב דו ביסט מייחד לאכילה, א זאך וואס א מענטש קען טשוזן, אבער איך האב נישט געטראפן נאכנישט קיין איין מוכן וואס איז תלוי וואס דו מיינסט.

אקעי, זייער גוט. ווארט, שוין, זאגט דער רמב"ם אזא הלכה.

הלכה ד: בכור שנולד במומו

ואם עבר, א שטיקל, בכור שנולד, א שטיקל. אה, איך בין סארי, איך בין נישט. מיר האבן געלערנט יעצט וועגן א בהמה פון הקדש. יעצט אן אנדערע זאך. א מענטש האט געהאט א בהמה וואס האט געבוירן א בכור, א גרויסע שמחה, און א בכור פון א בהמה דארף מען דאך געבן, בכור והמעשר והפסח קדשים קלים, דארף עס געבן פאר די כהן. אבער אויב ס'איז געבוירן געווארן מיט א מום, מעג מען עס עסן. די בעלים מעגן עס עסן? יא, ס'איז יוצא לכל. יא. היות ס'איז געבוירן געווארן מיט א מום, איז גלייך ווען ס'איז געבוירן געווארן האט זיך ארויסגעשטעלט אז ס'האט נישט קיין קדושת בכור, איז **הרי זה מוכן**, איז עס יא מוכן.

אבער נאך אלץ **ואסור. וראה זה מוכן, אבער ואין מבקרין עושה ביום טוב.** אויב איז דער מום נישט קיין זיכערער מום, און מ'דארף מאכן די ביקור, איז דאך דא די הלכה אז מ'מאכט נישט קיין ביקור מומים ביום טוב. אבער אויב דער דין האט נישט געפאלגט, **וראה מומו**, ער האט יא באטראכט יום טוב, **ובקרו**, און ער האט געמאכט די ביקורות, ער האט געמאכט די אונטערזוכונג ווער טורו האט מעטר געווען.

הלכה ד (המשך): בכור שנולד במומו — מוכן אבער אין מבקרין ביום טוב

זאגט דער רמב"ם: בכור שנולד ומומו עמו — הרי זה מוכן, ואין מבקרין אותו ביום טוב. ואם עבר וראה מומו וביקרו והתירו — הרי זה שוחט ואוכל.

אה, סארי, אנטשולדיגט. מיר האבן געלערנט יעצט וועגן א בהמה פון הקדש. יעצט אן אנדערע זאך. א מענטש האט געהאט א בהמה וואס האט געבוירן א בכור, א גרויסע שמחה. און א בכור פון א בהמה דארף מען דאך געבן, א בכור ומעשר ופסח, קדשים קלים, דארף מען עס געבן פאר די כהן.

אבער אויב איז געבוירן געווארן מיט א מום, מעג מען עס עסן, די בעלים מעגן עס עסן, יא, ס'איז יוצא לחולין. יא, איז היות ס'איז געבוירן געווארן מיט א מום, איז גלייך ווען ס'איז געבוירן געווארן האט זיך ארויסגעשטעלט אז ס'האט נישט קיין קדושת בכור, איז הרי זה מוכן, איז עס יא מוכן.

אבער נאך אלץ ואסור. הרי זה מוכן, אבער ואין מבקרין אותו ביום טוב. אויב איז דער מום נישט קיין זיכערער מום, און מ'דארף מאכן דעם ביקור, איז דאך דא די הלכה אז מ'מאכט נישט קיין ביקור מומין ביום טוב. אבער אויב דער דיין האט נישט געפאלגט, וראה מומו, ער האט יא באטראכט יום טוב, ובקרו, און ער האט געמאכט די ביקורות, ער האט געמאכט די אונטערזוכונג ווער טורח האט מתיר געווען, בדיעבד העלפט עס יא, הרי זה שוחט ואוכל.

חידוש: פארוואס ברענגט דער רמב"ם א באזונדערע הלכה פון בכור?

אה, דו זעסט די זאך. קלאר. פארוואס מאכט ער א נייע פאל פון בכור? פארוואס זאגט ער עס שוין פריער אויף דעם בית המקדש? ס'איז א נייע חידוש אז מומו עמו הייסט מוכן.

ס'קען זיין אז ער איז געבוירן א מום אין יום טוב דרך אגב. אפשר איז ער נולד אין יום טוב, אבער ער איז קיינמאל נישט געווען נישט מוכן. מ'ווייסט נישט. ניין, מוכן אגב אמו. האט איך פריער געזאגט אז ווען ס'איז דא א בהמה וואס ווערט געבוירן און די מאמע איז געווען ראוי צו עסן, איז עס אגב אמו.

נאר ער האט נישט געוואוסט אז ס'גייט געבוירן ווערן מיט א מום אדער אן א מום. אויב ס'וואלט געבוירן געווארן אן א מום, וואלט עס ווייטער געווען אסור, ווייל אזוי איז א חילוק אין מסכת. אבער יוסף איז געבוירן געווארן מיט א מום, איז אין הכי נמי אז מ'טאר נישט לכתחלה מבקר זיין.

אבער אויב ער האט מען עובר געווען, איז פשט, שטעלט זיך ארויס אז גלייך ווען ס'איז געבוירן געווארן איז שוין געווען א מום וואס איז פסל'ט עס בכל לכאורה, ממילא בדיעבד א רייזע שוחט ואוכל ווייל ס'הייסט נאר מוכן. הגם אז דער מענטש האט נישט געוואוסט גארנישט פאר יום טוב. איז אזא זאך.

הלכה: בכור שנפל לבור — עושה לו פרנסה במקומו

זאגט דער רמב"ם, בכור, דער בכור האט מען דאך געשמועסט, איז מוקצה. וואס טוט זיך אזא בהמה איז מוקצה? ס'איז אין א הפסד, א מצב פון הפסד.

בכור שנפל לבור. אזא ערליכע זאך צו דעם האבן מיר געלערנט אין הלכות שבת. בכור שנפל לבור, און בכור וואס איז ארייננגעפאלן אין בור, טאר ער נישט, די בהמה איז דאך מוקצה, ער טאר נישט גיין און ארויסשלעפן די בהמה.

וואס מעג מען יא טון? **עושה לו פרנסה במקומו.** ער זאל מאכן פרנסה פאר די בכור, ער זאל אים ברענגען עסן אין די בור. **שהרי אין נכון להעלותו, מפני שאינו ראוי לשחיטה ביום טוב.** ס'איז דאך נישט ראוי לשחיטה ביום טוב, ממילא הייסט עס מוקצה, טאר ער אים נישט ארויפשלעפן.

אבער דאס יא, מ'מעג אים יא טון פרנסה במקומו. דאס איז א היתר. וואלט מען אפשר געטראכט אז איך הייס איך מטריח פאר א מוקצה אדער וואס? מ'מעג ווייל ס'איז א צער בעלי חיים. ער גייט אויספירן. ניין, די נעקסטע זאך זאגט ער אים גייט אן. אקעי, לאמיר זען. שוין, זאגט דער רמב"ם, אותו... ניין, איך ווייס נישט צו... ער זאגט נישט קלאר. אדער וועגן אפשר, אדער וועגן צער בעלי חיים, נישט זיכער.

הלכה: אותו ואת בנו שנפלו לבור — משום צער בעלי חיים התירו להערים

ווייטער, **אותו ואת בנו.** ס'איז דא אן איסור אין די תורה אז מ'טאר נישט שעכטן א בהמה מיט די קינד פון די בהמה, אותו ואת בנו, אין איין טאג. איז דאך איינס פון זיי זיכער נישט ראוי, מ'קען שעכטן איינער פון זיי.

וואס טוט זיך **אותו ואת בנו שנפלו לבור?** וואלט א מענטש געקענט זאגן, אז דו מעגסט נאר ארויסשלעפן איינעם. אבער ס'איז דא א חידוש אין די

חכמים אז מ'מעג יא ביידע ארויסנעמען. **מעלה את הראשון,** מאכט ער אזא טריק. ער נעמט ארויף די ערשטע בהמה וואס ער טרעפט, ער שלעפט אים ארויס **על מנת לשוחטו,** אבער ער שעכט אים נאך נישט, ער האלט עס נאך. ווייל אויב וואלט ער עס ווען געשחט'ן, וואלט ער שוין נישט געטארט ארויסנעמען די נעקסטע. ער האלט אים לעבעדיג. **ומערים,** און ער מאכט א קונץ, ער מאכט אן ערמה, און ער זאגט, "אה, דו ווייסט וואס? ס'געפעלט מיר מער די צווייטע." ער מעג נאר שעכטן איינע פון די צוויי. ער נעמט ארויף די ערשטע און זאגט, "אה, ס'שמעקט מיר מער די אנדערע." **ומעלה את השני על מנת לשוחטו.** נאכדעם קען ער טאקע טשוזן, **לשחוט את איזה מהם שירצה.**

קשיא: וויאזוי מעג מען מאכן אן ערמה ביום טוב?

איי, וויאזוי מעג מען מאכן אן ערמה? מיר האבן פריער געלערנט אז יום טוב האבן די חכמים זייער מחמיר געווען מיט ערמה. וועלכע ערמה האבן מיר פריער געלערנט? אויב מען מאכט אן ערמה פון קאכן מער פאר געסט אדער אזא זאך, דעמאלטס איז עס אסור בדיעבד.

אבער דא האבן יא מתיר געווען צו מאכן אן ערמה. פארוואס? **משום צער בעלי חיים התירו להערים.** וועגן צער בעלי חיים האבן די חכמים יא מתיר געווען צו מאכן, ווי לאנג ס'איז נישט אן אפענע גראבע מוקצה, ס'איז אן דעם די היתר, די טריק פון ערמה, האבן די חכמים מתיר געווען.

ס'איז דא די צייכן ס"ל, אויך אין הלכות שבת זעען מיר אז ס'איז דא היתרים צו ראטעווען א בהמה פון מקום צער בעלי חיים, זאכן וואס בדרך כלל טאר מען נישט ארויפגיין אויף א בוים, אדער מ'טאר זיך נישט מטריח זיין, מ'מעג יא מבטל זיין כלים מהכנם, מעג מען אריינטראגן כרים וכסתות אין די גרוב. צער בעלי חיים איז אן אנדערע זאך.

אקעי, מ'דארף וויסן אז דאס איז די זעלבע זאך. ס'איז אינטערעסאנט אז משום צער בעלי חיים גייט מען אים שעכטן, יא? אקעי, שעכטן איז לא נברא אלא לשם שחיטה, אבער ליגן אין די באר צוקוועטשט... דאס הייסט, איינע פון זיי גייט מען שעכטן, רייט? אבער מ'איז משום צער פון די צווייטע, כאילו.

חילוק צווישן שבת און יום טוב

און אויך צער פון דעם, ס'איז מסתמא די שעכטן איז נישט דוקא א צער, לכך נבראתו, אבער ליגן בצער איז לכאורה א צער. ס'איז אינטערעסאנט. אין הלכות שבת רעדט מען נישט פון שעכטן, מ'רעדט פון אריינווארפן זאכן אז ער זאל קענען... דאס איז דער חילוק. דארט רעדט מען נישט אז מ'גייט שעכטן, סאו מ'דארף טרעפן אנדערע עצות.

יום טוב קען מען שעכטן, סאו כאילו האסטו א ריזן אז ס'איז מתיר זיין מיט הילדות, ווייל מ'קען עס שעכטן. שבת איז סתם אזוי אסור צו האלטן צוזאמען בהמות, רייט? יום טוב איז נישט אסור ווייל מ'קען עס שעכטן. אבער מ'קען שעכטן ביידע, קומט אריין די אלע...

אבער אונטערוועגנס צו הרג'ענען הייסט נאך אלץ... ס'איז דא דער דין אז א מענטש וואס מ'געבט אים אן עונש, געבט מען אים לבונה צו בארואיגן די צער בעלי חיים. ער גייט שטארבן, אבער אין די מינטיין זאל ער נישט האבן קיין יסורים.

הלכה: בהמת חולין שנפלה מן הגג — שוחטין ותיבדק

בהמת חולין שנפלה מן הגג, אזא הלכה. א בהמה וואס איז חולין, ס'איז רועה, אבער ס'איז אראפגעפאלן פון די דאך. איז יעצט די שאלה צו ס'איז געווארן טריפה, צו די אינערליכע איברים זענען געווארן טריפה. איז קען מען דאך עס נישט יעצט... איז עס יעצט אפשר נישט ראוי לשחיטה, נישט ראוי לאכילה, ווייל אויב מ'גייט עס שעכטן און מ'וועט זען צובראכענע ביינער, צובראכענע איברים, וועט עס זיין טריפה, והרי צריכה בדיקה.

איז די הלכה אז מ'מעג יא שעכטן, **שוחטין אותו ביום טוב.** מ'זאגט נישט אז אלס ספק מוקצה, ווייל אויפ'ן צד אז מ'גייט נישט קענען עסן די פלייש, טאר מען עס נישט שעכטן. און מ'מעג עס יא שעכטן **ותיבדק.** פארוואס? ווייל **אפשר שתמצא כשרה ותאכל.** די היתר צו זיך מטפל זיין משום אוכל נפש איז נישט נאר ווען ס'איז זיכער אז מ'גייט עס מעגן עסן, נאר אויך אפילו ווען ס'איז דא אזא טשענס.

שייכות צו הלכות טריפות

אויב דאס איז געבויט אויף אזא ערליכע הלכה, אז אויב ס'איז שייך צו עסן דערפון אביסל, מעג מען... אה, ביי מסוכנת. אבער דא זעט ער, דאס איז לכאורה געבויט אויף עפעס א הלכה אין הלכות טריפות, אז א בהמה שנפלה מן הגג, טאר מען... דאס הייסט, געוועגליך טריפות איז מען נישט בודק, נאר די וואס זענען מצוי. די ראיה איז בודק לויט וואס ס'שטייט אין הלכות טריפות. נישט יעדע טריפה דארף מען בודק זיין.

אבער ס'איז געפאלן פון א דאך, איז דאך א חיוב אז מ'דארף עס בודק זיין. ממילא האסטו געטראכט אז ס'ווערט עפעס א נייע, גרעסערע חשש ספק, אז אויף דעם זאגט מען ניין. אז ער איז בודק, און על הצד, אזוי זאגסטו, מ'קען עס שעכטן אפילו על הצד אז ס'קען דאך זיין אז ס'וועט נישט זיין. ווייל אפשר וועט זיין אוכל נפש. רייט.

מנהג: שעכט נישט קיין בהמות יום טוב

יא. ער ברענגט, ס'איז אינטערעסאנט אז דער שולחן ערוך הרב זאגט אז דער מנהג איז בכלל, שעכט בכלל נישט קיין בהמות יום טוב, ווייל מ'איז יא חושש שמא ימצא טריפה. ס'איז אינטערעסאנט. ווייל ס'איז דא אנדערע שיטות, זעט אויס אז זיי זענען מחמיר אויף די הלכה. זיי זאגן אז ניין, מ'דארף יא. אויב ס'איז מצוי די טריפה... אדרבה, מ'האט דאך געזאגט קלאר אז מ'מעג יא שעכטן, ווייל ס'איז פרישער, ס'איז בעסער ווי מ'האט עס געשאכטן בו ביום. יא, מ'מעג... אינטערעסאנט, רייט. אבער אפשר וועגן די שאלה פון טריפה איז א נייע שאלה. יא.

לכאורה, די ווארט פון אוכל נפש איז נישט אז א מענטש זאל יעצט זיין אין פרעשור צו יעדע קניידל גייט ווערן געגעסן. מען קאכט מיט א ברייטקייט. ס'איז דאך געווען אזוי קלאר, אפילו אויב ס'בלייבט איבער מעג מען. ס'איז אמת. אבער איך ווייס טאקע נישט. ס'איז א פאני ספק. וואס ווייל איז דער ראב"ד אויפ'ן פלאץ? ניין, דער ראב"ד איז דא אויף די פריערדיגע גארנישט. איך וויל גיין ווייטער.

טעם: פארוואס מ'טאר נישט בודק מומין ביום טוב

האט דער רב דארטן אנגערופן די הלכה אז אונז טראסטן נישט די בדיקה פון בדיקת מומין ביום טוב, ווייל שמא משום שמחת יום טוב וועט ער זוכן צופאכלען. ניין, ער רעדט פון די ריזען פארוואס מ'טאר נישט בודק זיין מומין ביום טוב.

הלכה ה: עופות — מוכן און מוקצה

שוין, ווייטער, וואס איז מוקצה און וואס איז מוכן? זאגט דער רמב"ם אזוי: **אווזין ותרנגולין...** יעצט האבן מיר געוועון לערנט וועגן עופות. ס'גייט אזוי ווי אלע סארטע בהמות, בהמות, עופות, נאך די פיש, און נאך זאכן.

אווזין ותרנגולין. קאטשקעס און טשיקענס און פייגלעך **שבבית,** אנדערש ווי שובך וואס אונז האבן געלערנט, דאס איז די מוקצה. די זאכן זענען יא מוכנים, **אינן צריכים זימון,** ער דארף נישט אנגרייטן פאר שבת, אויטאמאטיש הייסן זיי שוין זומן.

אבער **יוני שובך,** אבער פייגלעך וואס זיי לויפן ארום אין די שובכים, אין די ספעציעל הייזעלעך וואס מ'בויעט אין די חצר, אדער **יוני עלייה** פייגלעך וואס פליען ארום העכער די הויז, אין די בוידעם, אדער **ציפורים וואס מאכן קנים,** וואס מאכן נעסטן **ובטפיחין.** וואס איז א טפיח ווייס איך נישט. תפיחה איז עפעס אזא זאך. ס'איז דא א זאך וואס הייסט א תפיחה. ס'איז זיכער א זאך, די שאלה איז וואס פאר א זאך. עפעס איז א כלי חרס, ס'איז א געוויסע כלי וואס מ'גרייט אן פאר ציפורים זאלן דארטן מאכן אייער. אבער די ווארט איז נישט כדי מ'זאל עס נוצן, נאר ס'איז עפעס אן אנדערע ריזן. ס'איז נישט מוכן לאכילה, ס'איז אז זיי זאלן לייגן אייער, ס'איז א קן, שקננו, ווען מ'גרייט זיך אן זאלן מאכן אייער. מ'עסט נישט דירעקט פון דארט, דאס איז די חילוק.

אויב **בבירה**, אדער וואס זיי מאכן קנים אין די בירה, **אין א מגדל, שורה תיבה ומגדל.** בירה איז א בנין, בירה מיינט א בנין, נישט א מגדל. בירה איז אלעמאל מיינט א בילדינג, און אין גרויסע פלאץ. מ'מיינט נישט האבן א קליינע בילדינג, אדער א בילדינג געמאכט פאר פייגעלעך. ניין, אפשר אין די בילדינג איז דא... אין ערגעץ האבן זיי געמאכט. איך ווייס נישט, בירה מיינט געווענליך א גרויסע בילדינג. אזוי געדענק איך, בירה איז... "ראה בירה דולקת" מיינט א פאלאץ, יא, א פאלאץ, א גרויסע בילדינג. אויך אין הלכות צידה האבן זיי געווען בירה.

יא, אבער על כל פנים, די זאכן איז נישט געמאכט אויף צו עסן, נאר געמאכט זאלן... מ'דארף זיי נאך האבן, זאלן נאך לעבן, זאלן מאכן מער און מער אייער. ער איז איינער מוקצה, ווייל ער האט נישט געטראכט פון זייער עסן.

אופן פון זימון

אבער ס'איז דא אן איינציגערע צווישן זיין מיינד, און יא, קען ער נעמען פון זיי. **צריך לזמן בערב**, דארף ער זיי מזמן זיין, איינלאדענען, ובערב זאגן, איך וויל דיר ערוויטן, איך וועל דיר מארגן עסן. **ולאמר אלו ואלו אני נוטל**, ער דארף זיין ספעציפיש. ער קען נישט זאגן, אלע יונות שובך, אפשר וועל איך נעמען פון זיי. ס'העלפט נישט. ער דארף זאגן, ער דארף זיין א ספעציפיש זימן. ער דארף זאגן **אלו ואלו אני נוטל.**

אבער **ואינו צריך לנענע**, ער דארף נישט ממש... ער דארף נישט מאכן א גאנצע צערעמאניע פון ממש זומן. ס'איז אזא זאך ווי ענליך אפשר וואס מ'האט געלערנט ביי סוכה, ביי תעשה ולא מן העשוי, מיט דעם הייבט מען עס נישט אויף. אנגרייטן. סאו מ'דארף עס נישט אנגרייטן בידים, אבער ס'איז אויך נישט גענוג סתם חייו פון א בליק.

ספעציפישקייט פון זימון

ולא יאמר אלו ואלו אני נוטל — ער דארף זיין ספעציפיש. ער קען נישט זאגן "אלע יוני שובך אפשר וועל איך נעמען פון זיי" — ס'העלפט נישט. ער דארף זאגן, ער דארף זיין א ספעציפיש זימון, ער דארף זאגן **אלו ואלו אני נוטל.**

אבל אינו צריך לזמן — ער דארף נישט ממש... משמחין עניים, ער דארף נישט מאכן א גאנצע צערעמאניע פון ממש זימון. ס'איז אזא זאך ווי ענליך אפשר וואס מ'האט געלערנט ביי סוכה, ביי תעשה ולא מן העשוי, מיט דעם הייבט מען עס כביכול אויף. אנגרייטן. ניין ניין ניין, מ'דארף עס נישט אנגרייטן בידים, אבער ס'איז אויך נישט גענוג סתם איך יאג מיר א בליק און זאגן, אה, איך גיי זיי נעמען. ניין, ער דארף זאגן אלו ואלו, די וויל איך.

שאלות אין זימון

שוין, יעצט, איינמאל וואס מיר האבן געלערנט די הלכה אז ס'דארף זיין זימון, הייבט זיך אן שאלות, אזוי ווי כמיטב מסורת פון חז"ל, אז וווען ס'איז דא א... קען אייביג טרעפן אינטערעסאנטע שאלות.

שחורים על לבנים — ספק מוכן

וואס טוט זיך? ס'איז דאך מיט דעם מצוי, אבער די... וואס טוט זיך אז ער האט מזמן געווען אלו ואלו, אבער ער האט מזמן געווען שחורים על לבנים? ס'טייטש, ער האט שובכים וואו ס'דרייען זיך שווארצע פייגעלעך, און ס'איז דא ווייסע. ער טרעפט די נעקסטע טאג, אז דארטן ווי ער האט געטראכט פון די שחורים איז ליגן לבנים, אדער לבנים מקום שחורים, איז פשט אז ער האט נישט זיי מזמן געווען. ס'זענען אנדערע פייגעלעך וואס ער האט מזמן געווען. ס'העלפט נישט. מ'זאגט נישט אז ער האט מזמן געווען פינף פון די פופציג פייגעלעך. ס'ארבעט נישט אזוי. ס'דארף זיין די ספעציפיק וואנס, און זיי זענען אלע אסורים, ווייל די וואס ער האט מזמן געווען איז נישט דא.

שאני אומר, שמא אותן שזימן פרחו להם. מ'זאגט נישט אז זיי האבן פשוט געטשעינדזשט זייער פלאץ. מ'קען נאר זאגן אזוי, מ'קען זאגן אז ס'איז די זעלבע שחורים און לבנים ווי נעכטן, נאר זיי האבן זיך... זיי שפילן געימס מיט דעם מענטש. זיי האבן זיך געכאפט, זיי האבן געטוישט זייער באנק, זייער בעטן, אויסצושפילן די מדריך, און ס'זענען די זעלבע. ניין, מ'זאגט נישט אזוי. מ'זאגט, מ'איז חושש שמא. אפשר, ער זאגט ספק, ס'האט מיר די כלל פון ספק מיר. מ'מאכט **שמא אותן שזימן פרחו להם ואלו אחרים הן. כל ספק מוכן אסור.**

מוקצה, דאס הייסט נאך אלץ מוקצה. מוכן מיינט ווען ס'איז ממש מוכן. אבער ווען ס'איז א ספק מוכן, ס'איז נישט זיכער אז ס'איז מוכן, הייסט עס נאך אלץ מוקצה.

אינטערעסאנט, הגם די גאנצע איסור איז דרבנן, איך האב געטראכט, ס'איז נישטא ספיקא דרבנן. נאר דאס טייטשט נישט מוכן. מוכן מיינט ווען ס'איז ממש מוכן, אבער ווען ס'איז נאר ספק מוכן...

איך ווייס נישט אזוי גוט די מציאות, ווייל ווען... ווען ער האט מזמן געווען אלע איז דאך נישט די שאלה, אדער ווען ס'איז דא א סימן איז דאך נישט די שאלה. ער האט א באלדזש, און ס'קען זיין אנדערע. איך פארשטיי, די פייגלעך, ס'איז מגדל דארט די פייגלעך צוביסלעך, ס'איז אפשר מסודר, ס'איז נישט עפעס איגאנצן נישט מסודר. מ'קען טרעפן געווענליך וועלכע ס'איז.

אזוי ווי זיי האבן געלערנט, דאס איז אויך, אונז זענען אלע צוגעוואוינט אז מ'קען זאגן וועלכע איך וועל טרעפן. דאס איז אזא שאלה פון ברירה. פארוואס קען מען נישט זאגן דארט אז דאס האט ער געמיינט? איך ווייס נישט צו מ'קען. יא, ער זאגט אז ס'איז דא געוויסע וואס זענען מער מוכן, ס'איז שוין אלט, ער וויל דארט איז מען מגדל, ווען ס'וועט דרייט שעכט מען עס, אדער וואטעווער. ס'זעט אויס פון די אלע קעיסעס אז ס'דארף זיין זייער דירעקט, און אז ס'איז נארמאל, און מ'קוקט וועלכע זענען רעדי, וועלכע מ'וויל, און מ'קוקט וועלכע זיי ווילן.

זימן שנים ומצא שלשה / שלשה ומצא שנים

די זעלבע זאך, **זימן שנים**, ער האט אינווייטאד צוויי, ער האט מזמין געווען אז ער גייט נעמען די צוויי פייגלעך, **און ווען ער קומט דערצו ומצא**, וועט ער טרעפן אין די שובך **שלשה.** איז וואלט מען ווען געקען טראכטן אז ער קען נעמען צוויי פון די דריי, אבער ניין, אויך **הכל אסור** זענען אלע אסור. פאר די זעלבע סיבה, ווייל ס'איז א ספק, אפשר איז עס נייע, אפשר זענען די צוויי אוועקגעפלויגן און ס'איז געקומען דריי נייע.

אבער פארקערט, אז **שלשה מצא שנים** איז דאך יא מער פשוט, אז איינע פון זיי איז פשוט אוועקגעפלויגן, און מ'זאגט נישט אז אלע דריי זענען אוועקגעפלויגן איז צוויי נייע.

הלכה ו: זימן מתוך הקן ומצא לפני הקן

וואס טוט זיך **זימן מתוך הקן**? ער האט געמאכט זימן, ער האט אנגעגרייט וועלכע פייגלעך צו נעמען אין די קן. **ומצא לפני הקן**, זעט ער נישט זיצן אויף די קן, נאר לעבן די קן. איז **אם אין שם קן אלא הוא**, אויב איז דאס דער איינציגסטער קן, **ואינו יכולים לפרוח**. ס'איז נישט דא קיין אנדערע קן אין די געגנט. און זיי קענען נישט... און זיי זענען פייגלעך וואס פליען נישט. **אפילו יש שם קן אחר בקרן זוית בתוך חמשים אמה.** קן אחר, נאך איינס, ערגעץ. אן אנדערע אבער ווייט אוועק. אבער זיי זענען נישט גענוג, קענען נישט פליען אזוי ווייט. די פייגלעך זענען, לאמיר זאגן, בעיבי פייגלעך אדער וואס. און איז אזוי, ס'איז דא א מעגליכקייט, אפשר האבן זיי... טשיקנס, זיי קענען נישט פליען, יא? רייט, טשיקען סטשאפ פאר אים.

זאגט מען נישט אז אפשר האבן זיי געלאפן מיט קראטשעס און מדדה געווען און ארומגעלאפן. מ'זאגט נישט אזוי, נאר מ'זאגט אז ס'איז יא די זעלבע, ווייל היות אז זיי פליען נישט אזוי איזי, זאגט מען אז דאס איז **שאינו מדדה אלא כנגד קינו.** ווען טשיקענס דארפן שפרינגען, שפרינגען זיי נישט ווייט, שפרינגען זיי אלא כנגד כינו. זאגט מען אז דאס איז טאקע די עול וואס ער האט אנגעגרייט, ס'האט פשוט געטוישט אביסל די פלאץ.

שאינו מדדה מדדה מדדה, די טאנצן פון די פייגלעך, פון די אפרוחים טאנצן ארום זייער קן, זיי גייען נישט קרום אפילו. אויך קרעבס א סוד ווען חסידים טאנצן, מ'מיינט אז זיי זענען גוטע קינדער. יעצט ווילן מיר נישט מאריך זיין אין דעם. ניין, אבער די אפרח איז מורא'דיג מוגבל, ער טאנצט אבער נישט קרום, גראד אין פראנט, איבער פופציג אמה, ער איז זייער לימיטעד.

עד כאן הלכות עופות.

הלכה ז: הזמנת דגים — ביברים גדולים וקטנים

יעצט גייט מען לערנען וועגן הזמנת פישן. איז, א מענטש האט מזמן געווען פישן. איז, **דגים שבביברים גדולים** — א ביבר איז א פול, יא? לאמיר זאגן אזא פול וואו מ'האדעוועט פישן. **וכן חיה ועוף שבביברים גדולים**, אדער חיה ועופות וואס האבן גרויסע געיטס, אזעלכע שטאלן, אזעלכע ספעציעלע פלעצער פאר זיי. איז אזוי, **כל שהן מחוסרי צידה עד שאומרים** — מ'רעדט דא א ביבר גדול, א גרויסע. אויב איז נאך מחוסר צידה, אין הלכות צידה האבן מיר געזאגט אזא מין געדאנק. אפילו זיי ליגן דא אין א געוויסע מקום, ער זעט זיי אלע, אבער אויב דארף ער נאך ברענגען א כלי צו כאפן די פיש פון וואס איז אין די ביבר, **עד שאומרים "הבא מצודה ונצודנו"** — וואס וועלן מיר טון? ברענגען א נייע פאנגער, א נייע פיש-כאפער, וועלן מיר עס כאפן. **הרי אלו מוקצה, ואין צדין אותן ביום טוב**, טאר מען נישט.

דאס הייסט מוקצה. ס'טייטש, א דין צידה איז נישט דא, מען מעג מאכן צידה ביום טוב פאר אוכל נפש. נאר וואס דען? דאס הייסט מוקצה, ווייל ס'איז נישט געווען מוכן פאר אים. **ואם צדן**, אויב האט ער עובר געווען און יא גע'צד'ט, **לא יאכלום**, טאר מען זיי נישט עסן וועגן מוקצה.

אבל כל שאינן צריכין צידה, אויב אבער איז דער ביבר נישט אזוי גרויס און ער קען פשוט געבן א כאפ אין זיינע הענט, **הרי אלו מוכנין, וצדין אותן ביום טוב ואוכלין אותן**, ווייל צידה איז מותר ביום טוב לצורך אוכל נפש.

חיה שקיננה בפרדס — ולדות קטנים

און ער זאגט, **וכן חיה שקיננה בפרדס הסמוך לעיר** — א חיה וואס איז... אינטערעסאנט, מ'זאגט "קיננה", ווייל "קיננה" איז געווענליך פאר פייגלעך. אבער א חיה וואס האט זיך געפאשעטעט אין די פרדס הסמוך לעיר, איז אזוי, **ולדותיה כשהן קטנים שאינן צריכין צידה אינן צריכין זימון**. ס'איז דא א חיה וואס האט קינדערלעך דארטן, מ'רעדט מסתמא, איך ווייס נישט, א הערשל, לאמיר זאגן. די קליינע, וואס... די גרויסע קען אוועקלויפן, אבער די קליינע, אפילו ס'איז אין די פרדס הסמוך לעיר, ס'איז נישט אין זיין רשות, אבער היות ס'איז גרינג זיי צו טרעפן, **אינן צריכין זימון**, אדעתא דהכי, מ'טראכט פון זיי אז דאס איז וואס ער גייט נוצן מארגן.

הלכה ח: מצודות שפרסן מערב יום טוב

איין גוט, ווייטער. **מצודות חיה ועופות ודגים שפרסן מערב יום טוב**. מיר האבן געלערנט אין הלכות שבת אז מ'מעג שטעלן ערב שבת א מצודה כדי שיצודו מבעוד יום. איינער האט אוועקגעשטעלט מצודות בערב יום טוב, און יעצט ווייסט ער נישט ווען ס'איז געווארן געפאנגען, צו ס'איז געווארן געפאנגען ערב יום טוב, וואס דעמאלטס איז עס מוכן, אדער ס'איז געווארן געפאנגען אום יום טוב, וואס ס'איז מוקצה. איז די הלכה, מ'דארף מחמיר זיין **ליטול מהם ביום טוב, אלא אם כן יודע שנצודו מערב יום טוב**. אזוי ווי מיר האבן געלערנט מיט די זעלבע כלל, אז א זאך וואס איז ספק מוכן הייסט נישט מוכן, מוכן מיינט אז ס'איז אינגאנצן מוכן.

סותם אמת המים — חילוק בין מצודה לאמת המים

זוכר אמת המים, איינער פארשטאפט אן אמת המים, ווייל דאס איז זיין וועג פון כאפן די פיש דערפון. ער פארשטאפט אן אמת המים, אזוי אז אלע זאלן בלייבן סטאק, זאל ער נישט אוועקגיין, זאל ער בלייבן מיט די פישן. **ולמחר השכים ומצא בה דגים**, וואלט א מענטש געקענט טראכטן אז ס'איז די זעלבע שאלה, ער ווייסט דאך נישט זיכער ווען ס'איז געווארן סטאק. אבער ניין, די הלכה איז אז מ'מעג יא. **למחר השכים ומצא בה דגים** איז ער יא א רעלי מתירים. פארוואס? **ס'איז געווארן נצודים ערב יום טוב**.

וואנס מ'האט פארשטאפט די אמות המים, הייסט שוין אלע פון זיי געפאנגען. ניין, ווייל ס'איז פשוט. ווייל א מצודה איז א טרעפ. מ'לייגט א טרעפ אין די וואלד, און ס'גייט דאך א חיה, כאפט זיך זיין פוס ארויף, אדער וואטעוועער. די אמת המים, ס'איז נישט קיין נעט וואס ער האט געלייגט אין די אמת המים. ער האט געלייגט אן אמת המים, ס'געבט אריין אין זיין רשות אמת המים. ערגעץ ווי האט ער געגעבן א סטאפ, אלע פיש וואס זענען נאך די סטאפ זענען סטאק, זיי קענען נישט צוריקגיין. ער האט גרייט, ער האט נישט געוואוסט וואו זיי זענען, ער האט זיי נישט געזען, אבער זיי זענען שוין געווען געפאנגען אין די אמת המים. און ער איז שוין געווען אן אופן ווען ער דארף נישט קיין נייע מצודות צו נעמען פון די אמת המים. ס'איז פשוט ווייל ער איז שוין געפאנגען, ס'איז גארנישט געשען יום טוב בעצם.

הלכה ט: בית שמלא פירות מוכנים — נפחת

זאגט דער רמב"ם אזוי: **בית שמלא פירות מוכנים**, א הויז וואס איז פול מיט פירות מוכנים, איז ווי לאנג די הויז איז צוגעמאכט, די בית. בית מיינט מען סתם, איך ווייס נישט, א גרויסע באקס, א שטיבל, א מאגאזין וואו מ'האלט סטארעדזש וואו מ'האלט פירות. כל זמן די סטארעדזש איז גאנץ, עפנט מען זיי נישט יום טוב. ס'איז געמאכט געווארן לסחורה אדער איך ווייס נישט. אויב ס'איז לסחורה וואלט עס געווען אסור. ס'מוז זיין אז ס'איז נישט לסחורה, נאר די פארמאכטקייט איז עפעס א פראבלעם. אפשר איז נישט מוכן, ווייל ס'איז פארמאכט. אבער אויב ס'איז געווארן **נפחת** אויף יום טוב, האט איינער געקומען און אויפגעעפנט די בית, געעפנט די באקס, דעמאלטס **נוטל ממקום הפחת**, מעג ער נעמען פון די פלאץ וואו ס'איז אפן, ווייל דאס הייסט מוכן.

דיסקוסיע: וואס מיינט "נפחת"?

ס'הייסט נפחת מיינט מען ערב יום טוב? ניין, אפילו אין יום טוב, דאס איז די חידוש.

וואס פעלט אויס די נפחת? דאס איז די חידוש, די חידוש אז די אוועקגעלייגטקייט פון די הויז מאכט נישט מוקצה. דאס איז וואס פעלט אויס די נפחת? מען מעג עס סתם, מען מעג עס עפענען אויך? מען קען נישט, פראקטיש. וואס, דארף טולס פאר דעם? יא, אפשר טאר מען, איך ווייס נישט. בפשיטות נישט. איינער האט עס צובראכן, ס'איז געקומען א ווינט און ס'איז צובראכן, איך ווייס נישט. אפשר צוברעכן איז א שאלה פון סותר. אבער פשטות סותר איז נישט מותר אויף אוכל נפש. זיי האבן געלערנט, איך מיין, תלוי וואס האט עס געלערנט פריער האבן מיר נישט געזען. אדוני מורי סותר, אהא. רייט, אבער די ווארט איז אז דאס וואס איז פונקט פארמאכט, דאס מאכט עס נישט נישט מוכן. דאס איז די ווארט לכאורה. דאס הייסט, דו וואלסט געקענט זאגן אז פונקט פארמאכט איז א פראבלעם? ניין, פונקט פארמאכט איז א טעכנישע פראבלעם. דארף מען וויסן צו מ'מעג עס עסן יום טוב, צו ס'קומען איין גוי'סט געעפנט, איך ווייס נישט, אווער וואס איז געשען אז ס'איז נפחת, איז עס מותר. נעכט סענס. יא.

העומד על המוקצה בשנה שביעית

בית שמיטה, יא, העומד על המוקצה מערב יום טוב בשנה שביעית. וואס טוט זיך אזא פאל? בשנה שביעית, שמיטה. שמיטה איז אלעס, מעג א מענטש עסן פון די פירות, אזוי ווי דאטאל הפקר. איז דערפאר שטייט אויף זאכן וואס איז מוקצה מערב יום טוב בשנה שביעית, **שכל הפירות הפקר**. איז העלפט נישט דאס אז ס'איז א הפקר. דארף אויך לעלינען, **צריך שירשם**, דארף ער מאכן א סימן, ער וויל מאכן א רושם,

הלכה ט (המשך): מוקצה בשנה שביעית

Speaker 1:

העומד על המוקצה מערב יום טוב בשנה שביעית, וואס טוט זיך אזא פאל? שנת שביעית, שמיטה, שמיטה איז אלעס, מעג א מענטש עסן פון די פירות, אזוי ווי... ס'איז דאך הפקר. איז ממילא שטייט אויף זאכן וואס איז מוקצה מערב יום טוב בשנה שביעית, **שכל הפירות הפקר**, איז העלפט נישט דאס אז ס'איז הפקר. דארף אויך לענינו, **צריך שירשום**, ער דארף מאכן א סימן, ער וועט מאכן א רושם, א סימן, **ויאמר "מכאן ועד כאן אני נוטל"**. ס'טייטשט, ער דארף נאך מער מאכן הכנה ווי געווענליך. ס'קען זיין דאס איז טאקע די ווארט, ווייל ס'איז הפקר און עניבאדי קען עס כאפן.

אויב ס'איז נישט שמיטה, דעמאלטס וואס? דארף מען מעשר'ן אויך, אזוי זאגט ער. מ'טאר דאך נישט מאכן מעשר יום טוב, ס'גייט זיין א פראבלעם. אבער שביעית, אזוי ברענגט ער פון רש"י, איך מיין איך געדענק נישט, אז

שביעית, געוועגליך דארף מען נישט געגוג צו מאכן, ס'איז פארקערט, די ערשטע זאך איז נישט געגוג צו מאכן זומער, פארוואס? מ'דארף דאך מעשר'ן, מ'גייט דאך נישט קענען עסן עניוועיס יום טוב. די מנהלי העלפט נישט אז ס'איז אויפ'ן פעלד, די מנהלי דארף עס ממש אנגרייטן און דארף עס מעשר'ן. אבער שביעית וואס איז הפקר איז דאך פטור פון מעשר, איז ממילא, עס דארף זיין אסאך גרינגער, דארף זיין גוט. ניין, **צריך שירשום**, ער דארף מאכן א סימן, און זאגן **"מכאן ועד כאן אני נוטל". ואם לא רשם לא יטול**, ווייל **אם לא רשם** הייסט עס נישט מוכן. אזוי זעט אויס, רייט.

אינטערעסאנט, דער רמ"א האט אונז נאכנישט געזאגט די עצם הלכה אז מ'טאר נישט מעשר'ן יום טוב, און אז אויב מ'האט עס נישט גע'מעשר'ט איז עס נישט ראוי. אבער, אקעי. לגבי שבת האט ער אונז געזאגט, לגבי שבת, דא מיירי מיום טוב, וכדומה. רייט. יא, אקעי. יא, גייען מיר זען אזא הלכה, אן אינטערעסאנטע הלכה.

הלכה י: גוי שהביא תשורה

Speaker 1:

יעצט גייען מיר לערנען ווייטער נאך א סארט נישט מוכן וואס איז געקומען פון... א גוי האט געברענגט. די שאלה איז פון וואו ס'קומט, צו ס'איז חוץ לתחום, אדער ס'איז געווען אן איסור. ס'איז נישט מוכן, ס'איז נישט געווען מוכן. איז אזוי, **גוי שהביא תשורה**, ער האט געברענגט א מתנה. וואס איז דאס די לשון "תשורה"? טרעפסטו עס נאך פלעצער, אדער א מתנה? סתם, איך ווייס נישט. א גוי ברענגט א מתנה **לישראל ביום טוב.** דער גוי ווייסט אז מ'טאר נישט קאכן פאר א גוי, ער ברענגט, ער ברענגט מיט זיך. איז אזוי, איז דאך יעצט די שאלה צו די תשורה, די מתנה וואס ער האט געברענגט, הייסט מוכן אדער נישט. איז דארף מען חושש זיין. איז **אם יש מאותו המין במחובר לקרקע**, אויב ברענגט ער למשל טרויבן, און אין דעם יום טוב איז נאך רוב טרויבן מחובר, ס'איז נאך, איך ווייס נישט, לאמיר זאגן ער ברענגט פסח ווען ס'איז נאך פאר זמן הקציר, ברענגט ער טרויבן, יא? איז **אם יש מאותו המין במחובר לקרקע**, דארף איך מורא האבן אז דער גוי האט עס אראפגעריסן אין יום טוב, און ס'איז נישט געווען מוכן.

אויף די זעלבע זאך, ער האט געברענגט **חיות עופות ודגים**, וואס אפשר האט ער זיי געפאנגען אויף יום טוב, אפשר **ניצודו בו ביום**, נישט אזא סארט וואס איז זייער שווער. ס'קומט פון די ווייטענס, איך ווייס, whatever. דעמאלטס, אין די אלע זאכן, **הרי אלו אסורים עד לערב**, ווייל ס'איז נישט מוכן. און נישט נאר דאס, נאר אויך מוצאי, גייט מען מיט די זעלבע דינים אין הלכות שבת, אז **וימתינן יום טוב בכדי שיעשו**. פון א גוי האט געטון א מלאכה פאר א איד, אה, ער טאר נישט הנאה האבן פון די מלאכה. דאס איז די ווארט, ס'איז געווען דא סדר אדער כתירה פאר די איד. דארף מעןווארטן **מוצאי יום טוב בכדי שיעשו**. אפילו הדס, אפילו אויב דער גוי האט געברענגט זאכן צו שמעקן, ער האט געברענגט הדסים. **כיוצא בו.** טאר מען נישט שמעקן דערין. **אין מריחין בו לערב עד שימתין כדי שיעשו.** כולל חידוש אין זיין, מ'נוצט קוים די הדס ווען מ'שמעקט עס. וואס טייטש אפילו אזא קליינע הנאה ווי שמעקן טאר מען אויך נישט?

אבל אם אין מאותו המין במחובר, אויב די פירות איז שוין בדרך כלל אפגעשניטן אין אזא צייט, **או שהביא חיות עופות ודגים**, אוי אנטשולדיגט, **או שהיתה צורתו מוכחת עליו שמא אתמול נעקרו וניצודו**, מ'זעט אויף די פלייש אז ס'איז נישט אזוי פריש, אדער אז מ'האט שוין געפאנגען פון שטיק צייט צוריק. איז אזוי, **אם הביאן בתוך התחום**, סיי ס'איז מוכן און סיי דער גוי האט נישט געטון קיין מלאכה פאר דעם איד, **אבל אם הביאן מחוץ לתחום** איז אין הכי נמי, ס'איז מער נישט קיין פראבלעם אלס מוקצה, אבער ס'איז ווייטער א פראבלעם פון אז דער גוי האט געטון א מלאכה פאר א איד, אז **הרי זה אסור לו**, איז דאס אסור פאר דער איד פאר וועמען ער האט געטון די מלאכה. **אבל אם הביא בשביל ישראל זה מחוץ לתחום איז מותר לישראל אחר.** דאס האט צוטון מיט די הלכה אין הלכות שבת אויכעט, רייט? א צווייטער איד איז נישט אסור וואס מ'האט געטון פאר דער איד, אויב איך געדענק אין הלכות שבת אויכעט די זעלבע הלכה?

דיסקוסיע: צו דער חילוק פון "מותר לישראל אחר" איז נאר ביי תחומין אדער ביי אלע מלאכות

Speaker 2:

געדענקסט? נישט קלאר.

Speaker 1:

אויך איז אסור לו. דער לו גייט ארויף די אלע הלכות הייסט. אויב איך געדענק נישט, איך געדענק נישט. איז דאס דוקא אויף תחומין אדער אויף אלע זאכן? איך געדענק נישט. איך געדענק נישט. אבער דער לא"ה זאגט דא, ביי תחומין האט ער נישט געזאגט אזוי קלאר ווי... אה, ער זאגט אז דאס איז נאר... וואס איז געשטאנען אין הלכות שבת פרק ה' אויף יענע געגנט? אמירה לעכו"ם?

Speaker 2:

יא.

Speaker 1:

א גוי וואס האט געטון מלאכה פאר א איד, לא יהנה, און מותר לישראל אחר. אה, למשל, ס'איז יא געשטאנען ביי חילוק שבת אז אן אנדערע איד מעג עסן. אפשר איז דאס א זאך פאר א מת? איך געדענק נישט אז אן אנדערע איד מעג.

Speaker 2:

פארוואס?

Speaker 1:

אבער דו געדענקסט אז מ'טאר נישט?

Speaker 2:

איך האב נישט געזען, איך געדענק אלעס רעדט זיך פון יענער איד.

Speaker 1:

סאו איי דאונט נאו, איך מיין אז אפשר אלע הלכות זענען אזוי אז א צווייטער איד מעג. ער זאגט אז נאר תחומין אפשר איז מותר, אבער איך געדענק נישט. ווייל דער רמב"ם האט דאך געדארפט מאכן דעם חילוק דא בתוך אין דעם זעלבן ענין אליין. ער זאגט נישט עד שימתין בכדי שיעשו, איז דארטן וואלט ער געדארפט זאגן פאר דעם איד, מה שאין כן א צווייטער מעג יא? ס'זעט אויס אז נאר לענין תחומין מאכט ער דעם חילוק. דא זאגט ער, **אבל בשביל ישראל זה, מחוץ לתחום מותר לישראל אחר**, פאר א צווייטער איד איז עס יא מותר.

Speaker 2:

ער מיינט דא פאר א צווייטער איד וואס איז יא אין זיין תחום?

Speaker 1:

נישט דאס מיינט ער. פאר דער איד וואס איז אינדרויסן פון זיין תחום, איז עס... וואס שלא קצרו וועט נישט זיין קיין חילוק. איך הער, איך ווייס נישט. אקעי, סעיף י"א, יא?

Speaker 2:

יא.

הלכה יא: עצים שנשרו מן הדקל ביום טוב

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם ווייטער, **עצים שנשרו מן הדקל ביום טוב** - האלץ וואס איז געווען מחובר צו די דקל, צו די טייטלבוים ביום טוב, איז אראפגעפאלן. **אסור להסיקן**, טאר מען עס נישט אנצינדן. יום טוב וועגן מיר דאך אנצינדן פייער, אבער דאס טאר מען נישט אנצינדן ווייל מ'טאר נישט הנאה האבן פון

דעם, **מפני שהוא נולד**. פארוואס איז עס נולד? ווייל ביז יעצט איז עס געווען אן עץ מחובר וואס מ'טאר דאך נישט אראפשניידן. אבער דא זעט מען אז דער רמב"ם לשיטתו אז מ'טאר נישט עובר זיין אויף א רגע. א מינוט, מ'וואלט נישט געמעגט אפשניידן קוצר, ווייל מ'וואלט עס געקענט טון ערב יום טוב. פארוואס וואלט מען עס נישט געמעגט אפשניידן?

Speaker 2:

זיי האבן געלערנט בפירוש אין פרק א' אז מ'טאר נישט. עפעס וואס מ'וואלט געקענט טון א טאג פאר דעם, יא.

Speaker 1:

ממילא איז עס יעצט געווארן... ניין, ניין, מ'וואלט געקענט אפשניידן מיט דרבנן. זיי האבן געלערנט קלאר אז דאס הייסט נישט קיין מדוכת החול נפש. פאר וואטעווער ריסען, דער רב האט דארט נישט פארשטאנען פארוואס.

Speaker 2:

אה, אין קוצר אין רייט, אין קוצר אין רייט, אין קוצר אין רייט. מ'טאר נישט שניידן, יא.

Speaker 1:

ממילא יעצט, ווען ס'איז אראפגעפאלן, איז עס יעצט געווארן נולד. יעצט איז עס געווארן עווילעבל. אזוי ווי אן איי וואס איז געווען אין די טשיקן, ס'איז נישט געווען אן איי וואס איז עווילעבל. ס'איז יעצט געווארן עווילעבל. דאס טייטשן עווילעבל.

אבל ואם נעשרי לתוך התנור, אויב ס'איז אריינגעפאלן גלייך פון די דקל איז עס אריינגעפאלן אין די תנור אריין, דא האבן יא די חמור מקיל געווען. וואס איז די עצה? מ'קען נישט אנצינדן די תנור אזוי ווי ס'איז, אפילו ס'איז אריינגעפאלן, אבער ס'איז יא דא אן עצה, **מרבה עליהם עצים** זאל מען מאכן אז ס'זאל זיין בטל ברוב, מ'זאל צולייגן מער עצים וואס זענען נישט נולד, כשר'ע עצים, בחנים וואס זענען מוכן בבדיה, אבער ווען מסוכים קען מען עס אנצינדן.

חידוש: דער חילוק צווישן ביצה שנולדה און עצים שנשרו

Speaker 1:

ס'איז דאך אזוי אינטערעסאנט, ווייל מיר האבן געלערנט אז א ביצה שנולד ביום טוב וואס איז זיך געווארן אויסגעמישט מיט אנדערע ביצים איז כולם אסורות, ווייל ס'איז דא דא שיש להמתירה. טאקע אינטערעסאנט. סאו לכאורה לויט דעם חשבון וואלט מען דא אויך געדארפט זאגן אז ס'זאל אסר'ן אויף די אנדערע העלצער. אבער ס'זעט אויס אז אזוי ווייט האט מען נישט מחמיר געווען. איך האב געזען איינער האט געזאגט אז היות אז מ'האט הנאה פון עס בשעת ווען ס'ברענט שוין, און בשעת ווען... דאס איז אייביג די אינטערעסאנטע זאך, אז האלץ וואס ברענט האט מען הנאה ווען די האלץ איז שוין נישט בענט. די הנאה דערפון איז שוין ווען די האלץ... די הנאה דערפון איז שוין ווען די האלץ איז שוין אויס האלץ, מ'האט שוין הנאה ווען ס'ווערט אפר. ממילא האט מען מקיל געווען דא אנדערש ווי מ'האט מקיל געווען מיט די געווענליכע טבת שיש למטירה. איך טראקע אינטערעסאנט.

Speaker 2:

אפשר איז עס נישט ממש נעל, אפשר איז עס יא מער אזוי ווי מוקצין. ער זאגט נולד.

Speaker 1:

איך האב איך דרחמון, איך קען זאגן... ס'האט אויך צוטון מיט די נאפלי דער תוכחה תנור. ס'איז אריינגעפאלן.

Speaker 2:

פארוואס ווילסטו זאגן אז ער זאל עס ארויסנעמען? מ'טאר נישט מטלטל זיין.

Speaker 1:

איך האב מצד שאינו איז אויך א פראבלעם. אזא מין טלטל וואלט מען געמעגט. ס'וואלט געווען מחמת גופו, ס'וואלט געווען א מין טלטל וואס... ס'איז א טלטל כדי אז מ'זאל קענען נוצן די אווין. ס'וואלט געווען א מין טלטל לכאורה וואס מ'וואלט געמעגט, לצורך גופו ממקומו. אבער ס'זעט אויס אז ס'איז א קולא. פארוואס די קולא איז? צו ווייל, אזוי ווי דו זאגסט, ווייל ער האט גארנישט געטון, אנדערש ווי א ביצה שנולדה וואס האט זיך אויסגעמישט? אדער די ווארט, ווייל די הנאה דערפון איז ווען די האלץ ברענט שוין. שוין. אקעי.

Speaker 2:

ווייטער, "ערימת התבן ואוצר של..." קען זיין אן אנדערע זאך. קען זיין אז ביי די ביצה איז הדבר שיש לו מתירין, ווייל די ביצה איז גאנץ. ווארט אויף מוצאי יום טוב. דא, וואסערע הדבר שיש לו מתירין איז עס? די אויוון איז סטאק מיט דעם. ס'ליגט אין די אויוון.

Speaker 1:

אזוי ווי דו זאגסט, דו וועסט עס אפשר נישט ארויסנעמען?

Speaker 2:

איך גלייב אז דו וואלסט עס יא געמעגט ארויסנעמען. ווייל אפילו שבת וואלט מען עס געמעגט ארויסנעמען. וואס וואלט געווען... אקעי, דאס איז די קוועסטשן. יא.

הלכה יא (המשך): ערימת התבן ואוצר של עצים

Speaker 1:

ווייטער, אן **"ערימת התבן"**, א בינטל תבן, **"ואוצר של עצים"**, אדער א גרויסע היפן פון העלצער, איז די שטאט אז ווייל ס'ליגט ווי א גרויסע פייל, נישט אויף צו נוצן יעצט, נישט אויף צו נוצן יום טוב, נאר ס'ליגט אויפגעפיילט פאר שפעטער. **"אין מתחילין בהן ביום טוב"**, הייבט מען נישט אן נוצן פון דעם פייל, ווייל ס'איז נישט מוכן, ס'ליגט אפשר פאר סחורה? ער זאגט נישט קלאר א דאס ווארט פאר סחורה. **"אלא אם כן היכן מערב"**, נאר אבער ער האט עס אנגעגרייט אין בערב אז ער זאל עס נוצן, דאן איז עס שוין מוקצה. ער זאגט נישט ווען ס'ליגט לסחורה. די עצם זאך אז ס'ליגט אין א גרויסע פייל ווייזט אז ס'איז נישט צעטיילט אין קליינע גרופעס. ס'טייטש, ווען איינער האט א ריזיגע פייל,

הלכה: תבן מעורב בקוצים — מוכן להסקה

Speaker 1:

דאס וואס ער נוצט לייגט ער שוין אין א קלענערע פייל, ס'זאל זיין גרייט צו נוצן. סאו דארף ער עס אנגרייטן מערב, מה שאין מוקצה.

זאגט ער ווייטער, **ואם היה תבן מעורב בקוצים**, אויב די תבן איז אבער פארמישט מיט קוצים, און אין אזא פאל קען מען נישט לאזן די בהמות... ליגט עס נישט דארטן אויף צו פארקויפן אדער אויף די בהמות זאלן עס נוצן שפעטער, ווייל ס'איז דאך מעורב בקוצים. איז דעמאלטס **איז הרי אינו ראוי אלא לאש**, איז דאך נאר ראוי אויף צו פארברענען. **איז הרי זה מוכן**, אזא מין ערימה הייסט יא אז ס'ליגט שוין דארטן אז מ'זאל נעמען פון דארטן העלצער צו פארברענען.

איך ווייס נישט ווי גוט די מציאות, ווייל ס'זעט אויס אז א גרויסע פייל וואס איז ראוי פאר בהמות, ס'ליגט נישט צעטיילט פאר די בהמות אז די בהמות זאלן יעצט אנהייבן עסן דערפון, ווייל ס'איז א גרויסע ערימה. אבער מה שאין כן, אויב די ערימה איז אזא מין זאך אז ס'איז בקוצים, איז יא עפעס וואס מ'נעמט דערפון פאר עצים.

הלכה: אין מבקעין עצים מצבור של קורות

Speaker 1:

אין מבקעין עצים מצבור של קורות. צבור, אונז קענען בעסער די ווארט צבור מיט א ב', מצבור, א גרויסע געהעגעל, א גרויסע פייל פון קורות. אראפצונעמען דערפון אביסל האלץ צו פארברענען, דארף מען נאך צוברעכן, דארף מען נאך מבקע זיין, נעמען א האמער און אראפברעכן

שטיקלעך. איז **מה שאין מוקצה**, ווייל ס'ליגט נישט גרייט אויף צו אנהייצן, ס'ליגט א גרויסע פייל אזוויי דער שטיקל פארדעם. מה שאין מוקצה.

הלכה: קורה שנשברה ביום טוב — נולד

Speaker 1:

ולא מן הקורה שנשברה ביום טוב. וואס טוט זיך אז א מענטש האט א קורה אין זיין שטוב, און ס'האט זיך צעבראכן יום טוב? דעמאלטס **איז עס אסור פאר אן אנדערע שימוש משום שהיא נולד**, ווייל ביז יעצט איז עס געווען, אזוי מיר האבן געהאט, נולד מיינט ווען ס'איז געווארן נשתנה פון איין מין, ס'איז נישט געווען וועילעבל פאר א שימוש, ווייל א מענטש גייט נישט נעמען א קורה וואס ליגט נאך גאנצערהייט אין זיין הויז און נוצן פאר א סוכה, און ס'איז יעצט געווארן וועילעבל, ווען ס'האט זיך צעבראכן איז עס אזוויי נולד.

וכן כלים שנשברו ביום טוב, די זעלבע זאך, **אין מסיקין בהן משום שהן נולד**.

חידוש: גדר נולד לגבי שימוש

Speaker 1:

ס'איז אינטערעסאנט, ס'טייטש די כלים איז דאך געווען מותר ווען ס'איז געווען א גאנצע כלי, אבער להסקה הייסט עס נולד. ס'איז אינטערעסאנט, מ'דארף פארשטיין די קלארע גדר פון נולד. ווען ס'ווערט געטוישט פון איין שימוש צו די צווייטע, לגבי דעם שימוש הייסט עס נולד.

דיון: נולד ביי יום טוב לעומת שבת

Speaker 2:

יא, ס'איז אביסל אינטערעסאנט, ווייל מיר האבן געהאט, מיין איך, ביי הלכות שבת אז עפעס האט זיך צעבראכן, דארף זיין ראוי מעין מלאכתו אדער אפילו מלאכה אחרת איז גענוג. יעצט וועט לגבי עס ווערן מוקצה שבת, אבער דאס איז דאך א יום טוב'דיגע מוקצה, אמת? שבת איז נישט דא נולד. נולד איז אויך נישט.

Speaker 1:

אפשר רעדן מיר נמי, אזא מין נולד, ווען ער זאגט נולד מיינט ער מוקצה, מיינט ער נישט אז דאס איז נולד. איינע פון די נולדות איז עשה שבת. ס'איז מחדש דיין חידוש. נאר עבודה של עולדת ביום טוב איז עשה שבת, ווייל אטו יום טוב שבת אחרי שבת אחרי יום טוב. אבער איך ווייס נישט אז דאס איז... ער נוצט די לשון פון מנין שהוא נולד, אדער ער קען נוצן די לשון פון מנין שהוא מוקצה.

Speaker 2:

דאס זאג איך, ס'איז נישט מוקצה.

Speaker 1:

אבער דאס האט א הארט איינגעזאגט מנין שהוא מוקצה, ווייל ווען ס'איז געווען א כלי איז עס געווען מותר. יעצט איז נולד געווארן פאר די נייע מין שימוש. נאר נולד.

הלכה: מתוקן מכלים שלמים

Speaker 1:

זאגט ער, **אבל מתוקן מכלים שלמים**, א מענטש קען יא אנהייצן מיט א גאנצע, ער קען נעמען א גאנצע האלצערנע לעפל און ארייגלייגן אין די אוון, **אויב בכלים שנשברו מערב יום טוב**, ווייל דעמאלטס איז יא מוכן, **אשר הוכנו למלאכה אחרת מבערב**. די גאנצע כלי איז דאך געווען ראוי צו נוצן ווי א כלי, מען מעג טוישן די השתמשות. פון א תוך צו א עצה השקה, דאס מעג מען טון.

רייט, אבער אויב ס'איז יעצט געווארן א האלץ, איז דאך א נייע האלץ. פון וואו קומט די האלץ? ס'איז געווארן יום טוב. א געבווירע זאך, יום טוב איז עס צובראכן איז נאר ווען ס'איז צובראכן מערב יום טוב. גאנצענדיג מעג מען עס יא נוצן, מ'מעג טוישן די השתמשות פון א זאך.

הלכה: קליפות אגוזים ושקדים — כיוצא בו

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם ווייטער, **כיוצא בו** אן ענליכע הלכה, **גוזר משקדים שאכלן מערב יום טוב**. א מענטש האט געגעסן ניסלעך ערב יום טוב, און ס'איז געבליבן דארטן די שאלעכץ, **מסיקין בקליפין ביום טוב**, ווייל ס'איז שוין געווען מוכן ערב יום טוב צו נוצן פאר הסקה.

אבער אם אוכלן ביום טוב, איז ביז יעצט איז עס געווען א שומר לפרי, ס'איז נישט געווען קיין עצי הסקה, ס'איז יעצט אזוויי א נולד, ס'איז יעצט געווארן וועילעבל פאר הסקה, איז **אין מסיקין בקליפין**, טאר מען נישט אנהייצן, טאר מען עס נישט נוצן פאר ברענען.

חידוש: דער רמב"ם אלס חוקר נוסח — יש נוסחאות

Speaker 1:

און דאס זאגט דער רמב"ם אן אינטערעסאנטע זאך, אז ס'איז דא אן אנדערע נוסח וואס שטייט פונקט פארקערט. **ויש נוסחאות**, ער האט געהאט צוויי נוסחאות אין די גמרא. זיי זאגן אז דער רמב"ם איז געווען א חוקר נוסח, יא? דער רמב"ם האט געהאט מער ווי איין גמרא. חוקר נוסח איז א מענטש וואס האלט נישט ביים לערנען, ער קוקט עפעס ווי אריין. דער רמב"ם האט געוואלט וויסן די הלכה, און ער איז געווען צוויי גמרות, איינס איז געווען אזוי, איינס איז געווען אזוי. האט ער געוואלט וויסן וואס די אמת איז, האט ער געברענגט ביידע.

ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל ער פסק'נט נישט נאר, דער רמב"ם האט געדארפט מכריע זיין. זאגט ער, אקעי, לאמיר זען. ער זאגט, ס'איז דא נוסחאות אין די גמרא וואס שטייט פונקט פארקערט, **שאם אוכלן בערב**, אז אגוזים וואס מ'האט געגעסן בערב יום טוב, **אין מסיקין בקליפין**, טאר מען נישט נוצן די שאלעכץ, **שהרי הוקצו**. ווייל ס'איז געווען, לכאורה איז עס געווען אזוויי מוקצה מחמת גופו, ס'איז געווען... הוקצו מיינט מוקצה, נישט מוקצה מחמת גופו. הוקצו, מוקצה.

דיון: וואס מיינט "הוקצו"?

Speaker 2:

דו קיפסט אן סעיאינג ווארדס פראם הלכות טלטול. איך פארשטיי, באט וואס טייטש דאס די ווארט הוקצו? הוקצו פארוואס? ס'איז געווען סתם שאלעכץ.

Speaker 1:

זייער גוט, אבער ס'איז נישט געווען מוכן. ס'איז שוין געווען א שטיקל האלץ, אבער נישט קיין האלץ וואס איז מוכן צו פארברענען, צו מסיק זיין. מה שאין כן פארקערט, יא, **ואם אוכלן ביום טוב**, איז דעמאלטס יא **מסיקין, שהרי הוכנו על גבי האוכל**, ווייל די גאנצע ניסל מעגער איז מוכן, הייסט שוין אויך די שאלעכץ מוכן.

די הלכה האלט טאקע פארקערט פון די סברא, זי האלט מער אזוויי דו האסט געוואלט זאגן. א זאך וואס איז שוין מוכן פאר אן אנדערע שימוש, קענסטו נישט זאגן אז ס'איז מוקצה. פארשטייסט?

דיון: סתירה צווישן די נוסח און די פריערדיגע הלכה

Speaker 1:

לכאורה, דער נוסח דארף זיך אויך דינגען אויף די הלכה פון כלים. אבער דער נוסח שטימט נישט מיט די פריערדיגע הלכה. ס'איז דא א כלי, ס'איז שוין געווען א כלי. יעצט נוצט זיך די כלי. וויאזוי קען עס ווערן ערגער ווייל ס'איז צעבראכן געווארן? ס'איז טאקע פאני. ס'איז טאקע דא א נוסח וואס זאל נישט זיין.

Speaker 2:

ער האט געוואלט אונז זאלן מיר אנהייבן לחומרא, ווייל ביידע איז א חשש. ער האט געוואלט מ'זאל זאגן אז ס'איז א ספיקא דרבנן, און מ'קען מיינט לערנען.

Speaker 1:

ער איז געווען א וואויל איד, ער האט געוואוסט אז אונז גייען לערנען און זיי גייען נישט פארשטיין די הלכה, ער איז געווען זאגן ס'איז מחצית. ער זאגט, ווייסטו וואס, ס'איז דא א נוסח וואס האלט אזוי ווי דו? ס'איז די רוח הקדש פון דעם רמב"ם. ער האט געוואוסט, ביז סוף כל הדורות וועט קומען יואל לשון, און ס'וועט אים שווער זיין די פריערדיגע הלכה.

איך ווייס נישט, ס'איז אינטערעסאנט. ס'מאכט זיך אמאל אמאל אז דער רמב"ם לאזט עס אזוי אפן, אבער ס'איז אינטערעסאנט. אויף דעם פאל איז עס אינטערעסאנט אז ער פסק'נט נישט דערויף. יא. איך האב געברענגט דא אז איך האב געטראפן נאך איין פלאץ וואס דער רמב"ם ז"ל ברענגט צוויי נוסחאות. און אפשר דא נאך פלעצער, אבער איך האב געטראפן דא נאך איינס.

דיון: צו מ'דארף מחמיר זיין אויףביידע צדדים

Speaker 2:

וואס זאגסטו אז מ'דארף מחמיר זיין? מ'דארף וויסן. וואס איז די הלכה דאך געווען? ספק מוכן איז אסור, מ'דארף מחמיר זיין לכאורה. ביידע פעלער דארף מען מחמיר זיין, אדער אפשר ביידע פעלער וועט זיין א ספקא דרבנא וואס מ'קען מייקל זיין.

Speaker 1:

איז דא א הלכה אז ספק מוכן... איך ווייס נישט אויב ס'איז די זעלבע זאך.

Speaker 2:

דו מייסט לגבי ביטול, ווייל ס'איז דא וואס יש למטורים. אה, ספק מוכן, אה. לאמיר לערנען פריער, right? ס'זאל זיין ממש מוכן.

Speaker 1:

אבער איך ווייס נישט אויב דאס איז די זעלבע זאך, ווייל דאס איז א ספק אין די גמרא, נישט קיין ספק צו ווי יעדער האט זיך צוגעגרייט.

Speaker 2:

Right, דא איז דאך די שאלה צו מוכן על גבי האוכל, צו ס'הייסט מוכן. ס'איז נישט ספק מוכן. ספק מוכן מיינט מען ווייסט נישט צו דער מענטש האט געטראכט דערפון.

Speaker 1:

אקעי, שוין. Right, I don't know what דאס means.

דיון: דער ראב"ד'ס השגה – "בעולם לא שמעתי"

Speaker 2:

וואס הייסט, וועלכע דראמבערסטער ווילן פסק'נען אזוי דראמבערסטער? וואס זאגט דער מענטש דא אין די זייט, ער ווייסט?

Speaker 1:

ווייל דער ראב"ד קומט זיך גלייך נישט, ער זאגט אז ער ווייסט נישט פון אזא נוסח. **בעולם לא שמעתי**, דאס איז פאני. ער איז קוקן אין די מגיד משנה, ער זעט גלייך, ער זאגט די משנה, לא שמעתי לא נוראיו. דאס הייסט דער ראב"ד וואס האט נישט געהערט.

Speaker 2:

דו האסט געהערט.

Speaker 1:

דער ראב"ד לכאורה מיינט צו זאגן אז ער איז מבטל יענע נוסח. דער נוסח וואס דער רמב"ם האט געהאט נאך א נוסח איז נישט א גוטע נוסח. דאס איז לכאורה וואס ער מיינט.

Speaker 2:

יא, איך בין מסכים. איך זאג נאר אז זיין לשון לא שמעתי, ער מיינט לא סבירא לי. ער מיינט צו זאגן, נישט ווי דו ווילסט. ס'מאכט נישט קיין סענס, אבער ס'איז צוזען מסתמא. יא, זאך האט ער געזאגט.

דער מגיד משנה: "ורבינו ז"ל ראה הנוסחא וכתבה"

Speaker 1:

זאגט דער הייליגער מגיד משנה, **"וכתב הראב"ד ז"ל, אבל אין אומרים למי שלא ראה את החדש יהא בפיך, אלא למי שראה את החדש, ורבינו ז"ל ראה הנוסחא וכתבה"**. וואס ווייל דער ראב"ד? ס'שטייט נישט ער האט נישט געזען. דער ראב"ד מיינט צו פסק'ענען, דער ראב"ד פסק'נט ווי די ערשטע נוסח.

Speaker 2:

סתם ביסטו גערעכט. אבער איך וויל נאר זען...

Speaker 1:

"באמת שראשונה נראית עיקר, וכן נראה בספרינו". אה, דאס איז אן אינטערעסאנטע זאך. דא זעסטו אז דער מגיד משנה זאגט, **"וכן נראה בספרינו"**, אז ס'איז משמע, דער מגיד משנה איז משמע געווען אויף די לשון הרמב"ם אז דער רמב"ם מיינט צו פסק'ענען ווי דער ערשטער נוסח. און זיי האבן אויך געהאט אזא סברא, ווייל די פריערדיגע הלכה שטימט נאר מיט דער ערשטער נוסח.

חידוש: "כיוצא בו" אלס רמז פון דעם רמב"ם

Speaker 1:

און בכלל, ס'קען זיין אזוי ווי א כלל אז ווען דער רמב"ם ברענגט שפעטער מיינט ער... אויף די ווארט **"כיוצא בו"** איז אפשר א... קען זיין "כיוצא בו" מיינט דער רמב"ם צו אביסל אן איידעלע רמז. ער הייבט אן מיט די הלכה פון הגוזז שקדים הייבט ער אן "כיוצא בו". דאס איז א "כיוצא בו" אזוי ווי... אז די הגוזז שקדים שטימט נאר די ערשטע נוסח מיט די פריערדיגע הלכה פון "אין מבקעין".

Speaker 2:

אה, רייט. סאו זיכער אז ס'זאל... אין די "כיוצא בו" ליגט באהאלטן א רמז פון די רמב"ם'ס רמז אז דאס נעמט די רעכטע נוסח... ס'איז זיכער. דאס הייסט, אה, ביסט גערעכט. לויט די "יש נוסחאות" מיינט דער רמב"ם רמז אז זיינע הלכות האבן א פראבלעם אויך מיט די פריערדיגע הלכה פון די "אין מבקעין".

Speaker 1:

איך מיין אז פשוט אז די "יש נוסחאות" האלטן טאקע אז די פריערדיגע הלכה דארף נאך די גירסא זיין אנדערש. אזוי קומט אויס, אויב ס'איז "כיוצא בו"... דאס הייסט, לכאורה די "כיוצא בו" גייט ארויף אויף אלע פון זיי.

Speaker 2:

ניין, אפשר די נוסח שטייט נאר דא, אבער...

Speaker 1:

ביסט גערעכט, איך ווייס נישט צו יענע נוסח... דאס איז נאכנישט געווען געוונג פאר די רמב"ם צו פסק'ענען אז די ערשטע נוסח איז די ריכטיגע. זעט אויס אז ס'איז נאך אלץ פאני. אפשר ווייל ער דאס פארן, ס'שטימט נאך אלץ נישט אזוי גוט. מ'קען טראכטן פארקערט.

Speaker 2:

אקעי, לאמיר גיין ווייטער. אבער זייער גוט, אבער זאגסטו אז ס'שטייט קלאר אז "כיוצא בו" איז די זעלבע הלכה.

Speaker 1:

אקעי, נאך...

הלכה יג: קוצים רטובים — מוקצה מחמת שאינו ראוי להסקה

Speaker 1:

אזוי קומט אויס, אויב ס'איז כיוצא בו, דאס איז דאך אלעס... אפשר די נוסחאות שטייט נאר דא, אבער... דאס איז נאר נאכנישט געווען געוונג פאר די רמב"ם צו פסק'ענען אז די ערשטע נוסח איז די

ריכטיגע. זעט אויס אז ס'איז נאך אלץ פאני. אפשר וואלט די נוסחאות שטימט נאך אלץ נישט אזוי גוט. מ'קען טראכטן פארקערט.

Speaker 2: אקעי.

Speaker 1: לאמיר גיין ווייטער. אבער זייער גוט, אבער זאגסטו אז ס'שטייט קלאר אז איך יוצא בייזט די זעלבע הלכה.

Speaker 2: אקעי, נאך א סארט זאך וואס נעקסטו.

Speaker 1: א קוץ איז טייטש א קליין שטיקל העלצל. א דארן, יא. אבער האלץ נוצט מען נאר פאר א סוכה ווען ס'איז טרוקן. כאפט זיך עס געגוג אן, אבער ווען ס'איז נאך נאס און נאך פייכט, פרישע גרינע וואס האט נאך אין זיך א לחלוחות, נוצט מען נישט פון די הסקה. ס'איז א כותרה טוב, א שטיקלעך דערין וואס זענען נאך נאס, **הרי הוא מוקצה**, הייסט **מוקצה מחמת שאינו ראוי להסקה**, ס'איז נישט ראוי להסקה. **לפיכך**, וועט א מענטש טראכטן אז פאר א סוכה טאר מען נישט, קען עס נוצן פאר אן אנדערע תשמיש. אבער **לפיכך אסור לו לעשותו כמו שפיד, לצלות בו בשר.** ער וויל עס נוצן פאר עפעס אנדערש, ער וויל עס נוצן ווי א שפיז צו אריינשטעכן די פלייש און האלטן די פלייש אויף דעם ביי פארצולה זיין בשר, טאר מען אויך נישט נוצן.

דאס הייסט, פארצווילט זיין העלף דוקא יא, ס'איז פאך, ס'שטערט נישט, ס'דארף נישט זיין אזוי טרוקן.

Speaker 2: אה, פארקערט, ווייל ער וויל נישט אז ס'זאל ווערן פארברענט מיט די תורה.

Speaker 1: אבער ער טאר נישט, ווייל ס'איז נישט מוכן, ס'איז מוכן ווייל ער האט נישט געטראכט. זעט אויס אז האלץ, בעיקר טראכט מען אויף צו א הסקה. ווען אפשר וואלט ער געוואלט געטראכט פון שפיץ, איז דאך עס יא געווען מוכן, אבער באופן כללי, האלץ טראכט מען פאר א הסקה. און די האלץ, ווען ער האט עס געזען, האט ער נישט געטראכט אז דאס איז ראוי אויף עפעס אנדערש. **וכן כל כיוצא בזה.** אז עפעס וואס די תשמיש דערפון איז נישט די... איז עפעס אזא זעלטענע זאך אז מ'זאל עס נוצן פאר די תשמיש, ס'איז נישט די געווענליכע תשמיש, הייסט עס נישט מוכן.

Speaker 2: אקעי.

Speaker 1: די זאך מסתמא וועט זיך ווענדן אין די פרטים, למשל, ס'איז דא צוויי טעג יום טוב, און אויב ביי די צווייטע טאג וועט עס שוין נישט זיין אזוי רצון, לכאורה האט ער אפשר יא געטראכט דערפון אויף צווייטע טאג. איך זאג נאר וואס מ'דארף... וואס נעמט איין טאג זיך אויסצוטריקענען?

Speaker 2: אמת.

Speaker 1: שוין, ווייטער.

הלכה יד: עצים הסמוכים לדפני סוכה — מוכן מחמת דעתו עליהם

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם אזוי: **נוטלין עצים הסמוכים לדפני סוכה.** א מענטש מאכט, איינע פון די ימים טובים איז סוכות, ער האט געבויט א סוכה, און לעבן די סוכה — מ'זעט עס אסאך מאל אין מסכת סוכה אז נישט אלעס איז געווען אזוי געבויט אזוי מיט אזא פערפעקט ווי ��יינט, מ'האט געגומען אסאך העלצער — איז אויך דא האלץ וואס איז נישט ממש א חלק פון די וואנט, ס'איז סמוך לדפני סוכה. די וואנט שטייט שוין געגוג גוט, און ס'איז דא נאך העלצער וואס ליינט זיך אן אויף דעם. מעג מען נעמען און אנצינדן מיט זיי.

פארוואס? זעט אויס אז ס'ליגט דארטן, ס'ליגט פאר זיין תשמיש, איז ער אפשר יא געטראכט דערפון. צוויי זאכן: קודם כל, ס'איז מותר, ס'איז מוכן, ווייל פארדעם האט ער עס טאקע געלייגט דארט. אפשר נישט פארדעם האט ער עס געלייגט, אבער ער האט עס אנגעגרייט.

Speaker 2: יא, יא, אוודאי, קוק אין דעם המשך. קוק אין דעם המשך.

Speaker 1: "**אבל אין**", ער האט עס געלייגט דארט, פארדעם האט ער געברענגט העלצער.

Speaker 2: איי, מצד שני, ס'איז נישט סותר, אזוי ברענגט ער פון די גמרא.

Speaker 1: אבער ס'איז נאך סמוך, ס'איז נישט א חלק פון די סוכה. ס'איז נעבן די וואנט, אבער די וואנט שטייט אן דעם. נישט נאר סותר, ס'וואלט אויך געווען מוקצה מחמת מצוה. מיר האבן מיר א הלכה אז מ'טאר נישט אראפנעמען זאכן פון די סוכה אין יום טוב.

Speaker 2: אקעי?

עצים מן השדה — מוקצה אפילו מכונסים

Speaker 1: אבער וואס מ'טאר נישט? **אבל אין מביאין עצים מן השדה.** מ'טאר נישט נעמען סתם רענדאם העלצער פון די שדה, אפילו וואס איז נישט אין די סוכה, וואס איז נישט סמוך לדפני סוכה, אפילו אויב מ'האט עס מכנס געווען שוין בערב יום טוב, אפילו אויב ס'ליגט אין פיילס פון בערב יום טוב, נאר אויב ס'איז געווען מוכן.

אינטערעסאנט, "מכנסם" מיינט אז ס'ליגט שוין אויפגעפיילט אויף צו נוצן, אבער זעט אויס אז ס'ליגט בשדה, ס'ליגט ווייט. אה, דאס וואס ער האט אנגעגרייט, דאס וואס ער האט געברענגט ביי די הויז, דאס וואס ליגט ביי די דפני סוכה. ס'קען זיין אז דאס וואס איז סמוך לדפני סוכה, נישט ער האט געטראכט עס צו אנהייצן, אזוי וואלט ער געטראכט, נאר ס'ליגט דארטן און דעתו עליו, אז ס'ליגט דארטן, אז אויב ער וועט עס דארפן וועט ער עס קענען נוצן. אבער דאס וואס ליגט אויף די פעלד, אפילו אויב ס'איז אין א וועג אפשר מער ווייל ס'ליגט שוין מכונסים, נישט מער, אפילו ס'ליגט מכונסים, אבער ס'איז נישט דעתו עליו ווייל ס'ליגט ווייט.

אבל מגבבין בשדה שלפניו ומדליק שם. ער מיינט צו זאגן אז דער חילוק איז נישט צווישן שדה ווערסעס בית, דער חילוק איז צו ס'איז נאנט צו אים צו ס'איז ווייט צו אים.

Speaker 2: יא, דאס איז וואס ער מיינט מסתמא, רייט?

Speaker 1: אבער אויך מגבב מיינט אז ער קראצט סתם, ס'איז נישט מכונס, אפילו ס'איז נישט מכונס. ס'איז נישט מכונס, אבער ס'ליגט אין פראנט פון אים. דאס וואס ליגט נאנט איז דעתו עליו.

מכונסין שברשות היחיד — תנאים למוכן

און ווייטער, **מביאין מן המכונסין שברשות היחיד.** דאס וואס ליגט צוזאמגעפיילד אין רשות היחיד, מעג מען יא נעמען, ווייל דאס הייסט נישט אזוי ווי בשדה. זאגט ער, **אפילו היתה מוקפת שלא לשם דירה**, אפילו אויב דער רשות היחיד איז נישט די דירה וואו ער וואוינט, ס'איז נאר איך ווייס אין זיין יארד און אין זיין שטח איז דא עפעס א רשות היחיד. און זיי האבן געלערנט למשל אין הלכות שבת אז אינו נקב לדירה מאכט א חילוק, ס'איז נישט קיין רשות היחיד ליל שבת. האט א מענטש אפשר געטראכט אז לכבוד דעם וועט אויך נישט הייסן ווי די האלץ איז ראוי צו... אדער איז מוכן צו נוצן, אבער דאס איז יא מוכן צו נוצן, ווייל ס'איז מכונס אין א רשות היחיד, אנדערש ווי ווען ס'איז מכונס אין א שדה.

אבער **ובלבד שיהיה לו פתח**, אז דער רשות היחיד איז א נארמאלע רשות היחיד מיט א טיר, סאו עס דעתי עליו אז מען גייט דארטן אריין און מען נוצט די פלאץ. ווערסעס אויב עס איז א רשות היחיד וואס מען נוצט נישט ווייל עס האט נישט קיין טיר, דעמאלטס וואלט נישט די הילצער דערפון געהייסן מוכן. און דאס זעלבע זאך איז **ותהיה בתוך תחום שבת**, ווייל אויב עס איז נישט אין די תחום שבת איז עס ווייטער נישט מוכן. הגם אז יום טוב... אה, מען טאר נישט גיין מחוץ לתחום אוכל, יום טוב, אבער **וחוץ לאלו הריהו מוקצה.** אדער ווייל ס'איז נישט אין די תחום שבת, אדער ווייל ס'האט נישט קיין טיר, איז נישט די עולה אויף איז עס מוקצה.

הלכה טו: עלי קנים וגפנים — מוקצה מחמת שהרוח מפזרת אותם

Speaker 1: **כל הקנים וכל הגפנים** בלעטלעך פון ביימערלעך וואס א מענטש האט אין זיין פעלד, איז **אפילו שהיו מכונסין בכרפף**, אפילו אויב ס'ליגט אין א פייל, אין זיין כרפף, אין זיין יארד, אין זיין בעק יארד, האבן

מיר אונז געלערנט אז ווען א מענטש האט עפעס אין זיין רשות היחיד, מכונסים איז מותר, דאס איז געווען אויף האלץ, אבער אויף בלעטלעך איז נישט אזוי די הלכה. פארוואס? ווייל **כיוון שהרוח מפזרת אותם**, ווען ס'ליגט דארטן, אפילו ס'ליגט מכונס, אבער אונז ווייסן אז דער רוח גייט עס ארומשיקן, **הרי כמפוזרים ואסורים**, קוקן אונז עס אן ווי ס'איז מפזרים. אבער מ'רעדט טאקע באופן ווען ס'איז דא א רוח. ס'איז אזא סארט זאך וואס ס'האלט זיך נישט, ס'איז א משלחת וחזרת, ס'איז נישט קיין זאך וואס האלט זיך. ממילא, דאס איז גראדע ליגט עס דארט, העלפט עס. אבער דאס איז דער תיקון איז געווען, לכאורה מאכט עס נאך נישט מוכן, ווייל דער תיקון איז געווען אז ער ווייסט פארוואס. אבער ס'איז דא אן עצה, ווען ער האט ארויפגעלייגט עפעס א העווי זאך צו האלטן אז ס'זאל נישט ארומפליען, און ס'איז אריין עלי מכנים פשוט אזוי.

הלכה טז: בהמה שמתה ביום טוב

Speaker 1: ווייטער, נאך הלכות פון די מוקצה איז אזוי: **בהמה שמתה ביום טוב**. די בהמה וואס איז געשטארבן אין יום טוב, שטייטשט ער איז יעצט נבילה די בהמה. איז די שאלה צו מען מעג עס נוצן פאר כלבים. ס'האט מיר געלערנט נעכטן אז מען טאר נישט קאכן פאר כלבים, אבער מען מעג יא טון עפעס השתמשות פאר בעלי חיים וואס זאלן זיין אין זיינע שטער. וואס? נישט קיין עשר צו שניידן. און ס'איז לכאורה, כלבים איז א בהמה וואס האט א חיוב צו מפרנס זיין. איז **אם היתה מסוכנת מערב יום טוב**, אויב איז די בהמה שוין געווען קראנק מערב יום טוב, איז יא הייסט עס מוכן, ער האט שוין געטראכט אז ס'איז זייער מעגליך אז ער וועט שטארבן און ער וועט עס געבן צו עסן, איז **הרי זה מחתכה לכלבים**. **ואם לאו**, אויב איז די בהמה נעבעך פלוצלינג געשטארבן, ס'איז נישט געווען מסוכנת, איז **הואיל ולא היתה דעתו עליו**, ער האט נישט געטראכט פון נוצן די בהמה בתור עסן פאר די כלבים. איז **הרי זה מוקצה**, אזוי ווי די אלע אנדערע מוקצות, ס'איז געווארן א נייע השתמשות מיט די בהמה, איז **ולא יזיזנה ממקומה**, ער טאר עס נישט רירן, ער טאר נישט מחתך זיין די כלבים, ווייל די כלבים האבן זיך געדארפן אליין אן עצה געבן עסן דערפון.

ווייטער, **בהמת קדשים שמתה**, א בהמה פון קדשים וואס ווען ס'שטארבט טאר מען עס נישט געבן פאר די כלבים, יא? **ותרומה שנטמאת**, אויך די זעלבע זאך, אז מ'דארף עס פארברענען און נישט געבן פאר די כלבים, איז אויך **לא יזיזנה ממקומה**, ווייל ס'איז נישט ראוי פאר גארנישט. ס'טייטש אפילו אויב די בהמה איז געווען מסוכנת, איז נישט געווען דעתא עליו צו געבן פאר די כלבים, ממילא איז עס מוקצה.

הלכה יז: דגים ועופות וחיה שהן מוקצה

Speaker 1: ווייטער, **דגים ועופות וחיה שהן מוקצה**. דגים ועופות וחיה זענען מוקצה, אזוי ווי מיר האבן געלערנט אנפאנג פון דעם פרק, ווען ס'איז מוקצה, ווען ס'איז נישט געווען דעתא עליו. ס'איז געווען, לאמיר זאגן, נאך אין א גרויסע מצוד דא. איז די הלכה, **אין משקין אותן ביום טוב**, מען טאר זיי נישט געבן צו טרינקען ביום טוב, **ואין נותנין לפניהם מזונות**, מען טאר אויך נישט געבן פאר זיי עסן, **שמא יבוא ליקח מהם**. עס איז נישט וואס ער וועט זיי געבן צו עסן, נאר א חשש אז ווען ער וועט לייגן פאר זיי, וועט ער אויך זיך מטריח זיין און ער וועט עס נעמען, ער וועט עס נוצן, ער וועט עס עסן. נאכאמאל, די דגים וואס מען טאר נישט עסן איז א חשש אז ער גייט זיי משקה זיין, וועט ער אויך נעמען פון זיי און עסן פון זיי. אינטערעסאנט.

Speaker 2: קען זיין אז מען דארף האבן כאילו די דגים פון חילן שטארבן? ס'איז נישט די עצה פון א הפסד אדער וואס?

Speaker 1: זיי געבן זיך אן עצה, זיי שטארבן נישט. ס'איז נישט דאס די פוינט. מען זאל נישט גיין זיך מטפל זיין מיט זיי, ווייל זיי גייען דרייען דארט. זיי זיך נישט מטפל מיט זיי, דאס איז די ווארט.

כלל: אסור לטלטלו

Speaker 1: יא. זאגט ער, **וכל שאסור לאכלו או להשתמש בו ביום טוב מפני שהוא מוקצה**, זאכן וואס מען טאר נישט עסן אדער דאס נוצן יום טוב, איז נישט נאר אסור די נוצן, אזוי ווי למשל עצים להסקה איז נישט נאר אסור עס צו לייגן אין די אויוון, נאר ס'איז אויך **אסור סיי וועלכע זאך לטלטלו**, ווייל ס'איז נישט ראוי לאכילה הייסט עס שוין אסור בטלטול. און זיי האבן דאס שוין געזען בעצם איינמאל ביי די ביצה, איך ווייל נישט קענען די ווארט אסור לטלטלו. שוין.

הלכה יח: עפר ואפר — דיני מוכן

Speaker 1: יעצט קען מען זען וועגן עפר. בעצם די גאנצע פרק איז א ליסט פון אנדערע חפצים, אנדערע סארט זאכן, באשעפענישן, וואס ווען זענען מוכן און ווען נישט. יא, וואס זענען מוקצה אדער מוכן.

המכניס עפר מערב יום טוב, ווען איינער ברענגט אריין עפר אין שטוב ערב יום טוב, די הלכה האבן מיר געהאט אויך שבת, **אם ייחד לו בחצרו קרן זוית**, ער האט איבערגעמאכט א ווינקל וואו דאס ליגט. איך מיין מען פלעגט נוצן עפר צו... די סארטן פלארס. ס'איז דא פלארס וואו מיר האבן געלערנט נאכדעם שבת וואו מען פלעגט אויסקערן א פלאר וואס איז מרוצף. א פלאר וואס איז זאמד, האט מען פשוט אויסגעשפרייט פרישע זאמד, אז ס'זאל אויסקוקן, מען זאל נישט זען די ברעקלעך, מען זאל נישט זען שמוץ. ס'איז נישט קיין חילוק פון פלארוואס, אבער ס'איז אפשר אומזיסטער. איך ווייס נישט, איך ווייס נישט. אבער לייגן זאמד אויף די פלאר טאר מען נישט, צדיק. פארוואס? שוויה גומות. דאס איז געהעריג א שוויה גומות.

Speaker 2: האסטו דאך ספק שביעית גמור, איך פארשטיי נישט.

Speaker 1: ניין, מ'לייגט מסתמא זייער א דינע layer.

Speaker 2: דו ביסט באקאנט אין די idea פון...

הלכה יח (המשך): עפר ואפר — מוכן ונולד

Speaker_1: ס'איז דא פלארס וואס מיר האבן געלערנט נאך שבת, וואו מ'פלעגט אויסקערן א פלאר וואס איז מרוצף. א פלאר וואס איז זאמד, האט מען פשוט אויסגעשפרייט פרישע זאמד, אז ס'זאל אויסקוקן אז מ'זאל נישט זען די ברעקלעך, מ'זאל נישט זען שמוץ. נישט קיין חילוק פון וואס, ס'איז דא אזא זאך. איך וויל נאר מסביר זיין וואס מ'זאל זיין. אבער לייגן זאמד אויף די פלאר טאר מען נישט. ס'איז געהעריג א שבות גמור.

Speaker_2: הא דא איז דאך נישט קיין שבות גמור.

Speaker_1: איך פארשטיי נישט. ניין, מ'לייגט מסתמא זייער א דינע לעיער. מ'נוצט אויף, מ'ליגט, מ'ווייסט נישט וואס מ'נוצט, מ'דעקט צו מיט דעם געשאכטענעם קאפ, ס'רעדט זיך אין די מסכת ביצה.

Speaker_2: כיסוי הדם.

Speaker_1: אה, אקעי. איך ווייס נישט צו דאס הייסט א שבות גמור, אבער דאס איז נישט די נושא דא. מ'לייגט א דינע לעיער, און מ'האט געענדיגט עסן, ס'איז דא א לעיער, ס'איז דא א לעיער, ברעקלט מען ארויף.

דיסקוסיע: פון וואו קומט די איידיע פון זאמד?

Speaker_2: ווי האסטו גענומען די איידיע אז מ'לייגט צו זאמד?

Speaker_1: איך געדענק אזא זאך. איך דארף טראכטן פון וואו איך געדענק אזא זאך. אקעי.

דער רמב"ם'ס לשון: עפר מוכן

אם ייחד לצורך כך הרי זה מוכן ומותר לטלטלו ולעשות בו כל צרכיו. טו נאר מיט וואס מ'האט צו טון מיט די זאמד. איך געדענק אז אין די גמרא רעדט זיך וועגן כיסוי הדם. ער האט געזאגט כיסוי לכלוך, אדער ער האט אזא... **ומותר לטלטלו ולעשות בו כל צרכיו. וכן, אפר שהכין מערב יום טוב...**

Speaker_2: דאס איז דא א זאך. אפר ואפר זענען צוויי אינגרידיענטס וואס זענען בערך די זעלבע זאך, יא?

הסבר: כיסוי הדם מיט אפר

Speaker_1: איך מיין אז פון כיסוי הדם אליין זעסטו אז דאס איז... כיסוי הדם איז נישט עפעס א חידוש. ניין, כיסוי הדם איז אז דם זאל נישט ליגן אויפ'ן פלאר אפן. כי הדם הוא הנפש, דעק עס צו. ווייל דאס איז געווען די סדר ווי אזוי מ'פלעגט צודעקן זאכן מיט אפר. אזוי מיין איך.

וכן, אפר שהכין מערב יום טוב... ווייל מ'האט שוין געמאכט אפר. ס'טייטש אז א מענטש לייגט אריין, ער מאכט א פייער כדי צו האבן אפר. ניין, ס'קען זיין אז ס'איז געקומען פון די אויוון, נישט קיין חילוק. אפר קרי מוכן, יא, ער איז מוכן ווייל ערב שבת האט ער שוין געטראכט אז ס'זאל נוצן פאר זיינע צרכים.

אפר שנעשה ביום טוב — נולד

אבל שנעשה ביום טוב, אפר וואס איז באשאפן געווארן יום טוב פון זאכן וואס מ'האט געקאכט יום טוב, איז אזוי: **כל זמן שהוא חם כדי לצלות בו ביצה,** ווי לאנג ס'איז נאך הייס, און ס'איז דער סדר אז מ'נוצט עס צו קאכן אין דעם א איי, אז ס'איז געגוג הייס, **איז מותר לטלטל,** איז עס נאך עדיין אשי. ס'הייסט נאך אזוי ווי א קיטשען איידעם וואס מ'נוצט פאר קאכן, הייסט עס נאך מותר לטלטל, ס'איז נאך מוכן.

אבער אם לאו, איז דאך שוין נישט מוכן לתשמיש בתור גחלים, בתור הייסע אפר, נאר וואס דען? ווערט עס יעצט א נייע זאך, ווערט עס אפר וואס מ'נוצט פאר אנדערע זאכן. איז דאס הייסט נולד, אזוי ווי מיר האבן געלערנט אז עפעס וואס האט באשאפן געווארן דערפון א נייע תשמיש הייסט נולד, **אסור לטלטלו משום נולד.**

הסבר: פארוואס איז דאס נולד?

איז דאס איז נישט נאר א נייע תשמיש, ס'איז אויך א נייע חפץ. ס'איז נישט געווען קיין אפר, ס'איז געווען האלץ. ניין, ס'איז געווען הייס, ס'איז שוין געווען אפר, נאר ס'איז געווען הייס, און ס'איז געווען בתור, מ'האט עס גענוצט בתור גחלים, בתור זאכן צו פארברענען.

Speaker_2: ניין, אבער איך זאג אז ס'איז דאך געווען אבער מותר בטלטול שוין נאכן זיין האלץ, ווען ס'איז געווען א הייסע אפר.

דקר נעוץ — מי שהיה לו דקר נעוץ מערב יום טוב

וואס איז א דקר?

Speaker_1: **מי שהיה לו דקר נעוץ מערב יום טוב.** איינער האט א דקר נעוץ... דקר מיינט א שאוול, מיין איך? יא, **קרדום לחפור בו.** דקר, קרדום, איז די זעלבע אותיות, איך ווייס נישט. ניין, דקר איז א דקר, און קרדום איז א קרדום. א קרדום איז א האק און א דקר איז א שאוול האב איך געדענקט.

ניין, ער ברענגט פון פירוש המשניות לרמב"ם. דקר, זאגט דער רמב"ם אין פירוש המשניות, **קרדום לחפור בו.** סאו, אנפארטשונעטלי, איך בין נישט מסכים. א דקר איז א דקר, און א קרדום איז א קרדום. פארוואס זאל מען זאגן די זעלבע זאך? די משנה רופט אן, ס'איז דא נאך א וועג וויאזוי מ'פלעגט רופן דקר. א דקר איז א שופל, ווייל א קרדום איז א האק. צוויי אנדערע זאכן? ניין, ס'שטייט **קרדום לחפור בו** נוצט מען אייביג. יא. ס'איז זיכער אן אנדערע זאך.

די מציאות: דקר אריינגעשטעקט אין זאמד

אקעי, אויב איינער האט א פייל פון... איינער האט א פייל פון זאמד, און אין דעם ליגט שוין די דקר. ס'איז שוין זאמד וואס מ'ווייסט שוין, מ'האט שוין געוויזן אז דאס איז זאמד צו נוצן. דורכדעם וואס ס'ליגט די דקר, איז פשט אז דאס איז זאמד וואס ס'ליגט פאר א פייל זאמד. ס'איז נאר יעצט מערב יום טוב, ס'איז שוין אריינגעשטעקט אין די זאמד מערב יום טוב.

און ונתקו ביום טוב, ער האט ארויסגענומען יום טוב, האט ער ארויסגענומען די דקר, האט ער עס ארויסגעשלעפט פון דארטן. ס'איז געווען אריינגעשטעקט אין דער ערד א שאוול. יעצט דארפסטו נאך אויפהייבן די שאוול צו ארויסנעמען די זאמד, צו מ'זאל קענען נעמען. ארויסנעמען די זאמד פון דער ערד קענסטו נישט נעמען. און יום טוב האט ער עס ארויסגענומען. ס'איז געווען אריינגעשטעקט ערב יום טוב, און יום טוב האט ער געגעבן א הייב אויף די שאוול.

והעלה עפר — וואס איז ארויפגעקומען?

ווען ער האט ארויסגענומען די שאוול איז **"והעלה עפר",** איז דא... איך מיין אזוי ווי אז ס'איז דא אנדערע מיני זאנד. מ'רעדט נישט פון ווייכע זאנד, מ'רעדט פון אזא עפר... א מינוט, מ'גייט שוין זען אז ס'וועט זיך. אקעי, אה. אויף דעם ווענדט זיך עס, אבער די מציאות איז פשוט. ניין, ווי אזוי ס'איז "העלה עפר", ווען ס'איז א הארטע זאנד, און ווי לאנג ס'איז נישט ראוי לשם ס'איז. אבער איינמאל ס'איז געווען דערין א דקר, איז עס געווארן ווייך, דער פלאץ איז געווארן ווייך. "העלה עפר".

ניין, זאג וואס טייטשט דאס ווארט "העלה עפר"? איך פארשטיי נישט דערפון, "העלה עפר", האט מען אויפגעהויבן א שטיקל באמטש פון זאנד. ווען ער האט ארויסגענומען די דקר איז מיטגעקומען א שטיק זאמד. יא, וואס איז א שאוול, א דערפל איז א שאוול. אקעי. איז דערפאר איז געמאכט.

אם היה אותו עפר תחוח — ווייכע זאמד

"אם היה אותו עפר תחוח", אויב איז די זאמד ווייעך, לוס, ווארט תחוח איז די זאמדע ווארט. איך גלייך מיינט פייכט, אויב איך געדענק. תחוח, נאמען איז תחוח. יא, תחוח איז טייטש לוס, אזוי ווי. לוס, יא. עפר תחוח. **"הרי זה מכסה בו, ומטלטלו".** ווייל דאס הייסט אז די זאמד איז מוכן ווייל ס'איז שוין געווען מוכן. ווען ס'איז אריינגעשטעקט, האט ער שוין מיט דעם געוויזן אז ס'איז שוין די שטיקל זאמד פון גוש עפר.

אבער אם העלה גוש עפר — לא יכתוש

אויב ס'האט נישט ארויסגעברענגט ברעקלעך פון עפר, נאר ס'האט געברענגט א גוש עפר, איז פשט אז ס'איז נישט געווען מוכן מיט דעם יום טוב. ס'איז טייטש אז דער דקן איז נישט געווען געווען א רייזע, אה, נישט אלס מוכן. ס'איז מוכן אין סערוועס. אויב אבער האט ער ארויפגעברענגט א גוש עפר, און דו ווילסט יעצט נוצן. ער ווייל יעצט נוצן די זאל. מ'דארף נוצן די געשעפער, אבער כדי צו נוצן די געשעפער דארף מען עס צוברעקן. ער דארף עס נאך צוברעקן. **"הרי זה לא יכתוש ביום טוב",** זאל ער עס נישט צוברעקלען ביום טוב.

דיסקוסיע: פארוואס לא יכתוש? טוחן אדער מוכן?

ער זאגט וועגן טוחן. איך מיין אפשר קען ער יא געזאגט אז ס'איז נישט מיין. איך מיין נישט אויב טוחן ממש, אזוי ווי אז ס'איז א א-ה מלאכה פון טוחן. אפשר איז עס א גדר פון טוחן.

יא, איך טראכט אויך אז אפשר רעדט מען דא אלס מוכן, ווייל דאס ווייזט אז די דעיקער נעות איז נאך נישט געווען גענוג מוכן. ווען ס'איז א זבחה זאמד, און ﬞ'פעלט נאר דאס אויסגראבן מיט די דעיקער. האסט שוין געטון די גאנצע ארבעט, אבער... אבער אפשר נישט, ווייל די דקר איז נאר אזוי ווי א סימן. ס'איז נישט פשט אז ס'האט צו טון מיט די חקירה וואס איך טענה אז הכנה איז א פאקט.

איך מיין צו זאגן, פארשטייסט וואס איך זאג? ער האט געלייגט דארט א שטאל. פשט, דער שטח זאמד איז שוין זאמד, ס'איז נישט פארט פון די עפר פון די קרקע, ס'איז זאמד. אבער איך זע אז אלע זאגן אז ס'איז א שאלה פון תוכן.

קשיא: חופר — ווי האט מען געמעגט ארויסנעמען די דקר?

אבער איך פארשטיי נישט איין זאך: די ארויסנעמען די דקר פון די... זיי נתקו. וויאזוי האט מען געמעגט מאכן די נתקו? יענץ איז נישט געווען א פראבלעם פון חופר? אדער מ'רעדט דאך דא "המהלך איש עפר". איז פשט אז ס'איז נאך זאמד וואס איז נאך נישט מוחן. קומט אריין חופר.

חופר איז ווען מ'איז מתקן מיט דעם די קרקע, אדער מ'האט עפעס דארט... מ'טאר נישט גראבן א לאך יום טוב. ער גראבט נישט א לאך, ער נעמט זאמד. אבער ער מאכט א לאך מיט דעם ווען ער נעמט עס ארויס, יא? דו זעסט דאך "המהלך איש עפר". דו ווייסט נישט, דו וועסט חורש אדער חופר?

תירוץ: מלאכה שאינה צריכה לגופה

אקעי, זעט אויס אז נישט. ער רעדט גראדע וועגן דעם, אבער ס'איז א שאלה פון מלאכה שאינה צריכה לגופה. איך טראכט אז דער רמב"ם האלט אז ס'איז חייב. ס'איז זיכער אז דאס איז א קלאסיק מלאכה שאינה צריכה לגופה. ער דארף נישט די לאך, ער דארף נאר די דקר, די זאמד.

דיסקוסיע: בנתקו — בדיעבד אדער לכתחילה?

אפשר קען זיין אז ער טאר טאקע נישט לכתחילה. ער רעדט בנתקו. ער האט נישט געוואוסט די הלכה, בנתקו. ווייל די בנתקו איז עפעס אזא... דאס איז וואס ער האט געטון.

אזוי זאגט ער, הרב בלומען האט געזאגט אז דער לחם משנה זאגט טאקע אז מ'טאר נישט מנתק זיין, ווייל ס'איז א שאלה פון חופר, אזוי ווי דו זאגסט.

אבער ס'איז זייער שפאנענד וואס דאס מיינט.

יא, אבער זאגן אז ער מעג עס יעצט נוצן נאכדעם וואס ער האט עובר געווען אויף אן איסור? יא, דאס איז נישט קיין פראבלעם. אבער די שאלה איז אבער אז פארוואס זאל דער רמב"ם נישט זאגן אז מ'טאר נישט? ס'איז זייער מיסלידינג.

ניין. אין יפלח זעט אויס אז ער מעג. אפשר ווייל ס'איז שוין נעוץ, הייסט עס שוין נישט חופר. ווייל ס'איז שוין נעוץ, ס'ליגט שוין איינגעגראבן. האלב ארבעט איז שוין געטון געווארן. I don't know. זייער גוט.

סיום

עניוועיס, עד כאן פרק ב'. עד כאן פרק ב' מהלכות שביתת יום טוב.